

# **(Címer)**

## **SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA**

**Gf.III.30.179/2018/12. szám**

A Szegedi Ítéltábla a **(ügyvédi iroda neve)** (ügyintéző: **ügyvéd neve, székhelye**) által képviselt **I. r. felperes neve**. I.r. felperes székhelye. szám alatti székhelyű **I. rendű, II.r. felperes neve** (perindításkori jogelődje: **II.r. felperes jogelődje**) II.r. felperes székhelye. szám alatti székhelyű **II. rendű felpereseknek** - **(ügyvédi iroda neve)** (ügyintéző: **ügyvéd neve, székhelye.**) által képviselt **I.r. alperes neve**. **I.r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű **I. rendű, II.r. alperes neve**. **II.r. alperes székhelye** szám alatti székhelyű **II. rendű alperesek** ellen vállalkozói díj és egyéb követelések iránt indult perében a Szegedi Törvényszék 2018. április 24. napján kelt 11.G.40.217/2015/172. számú (178. sorszám alatt kijavított) ítélete ellen a felperesek által 174. sorszám alatt előterjesztett fellebbezésre tekintettel lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

### **Í T É L E T E T:**

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését **helybenhagyja**.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek 600.000,- (Hatszázezer) forint, továbbá a II. rendű alperesnek 300.000,- (Háromszázezer) forint másodfokú eljárási költséget.

Kötelezi a II. rendű felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek 500.000,- (Ötszázezer) forint, továbbá a II. rendű alperesnek 400.000,- (Négyszázezer) forint másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

### **I N D O K O L Á S**

Az **F Konzorcium**, melynek egyik létrehozója az (I.r. alperes neve) I. rendű alperes, megnyerte a **(település 1 neve)** Megyei Jogú Város megrendelő 2013. május 25. napján közzétett ajánlattételi felhívásában szereplő pályázatot (**KEOP - ...-2011-...**), melynek tárgya a **(település 1 neve)** - **(település 2 neve)** ivóvízminőség-javító projekthez kapcsolódó építési, rekonstrukciós és tisztítási munkák kivitelezése, FIDIC szerződéses rendszerben a kapcsolódó tervezési feladatokkal, a közbeszerzési műszaki leírásban és a pályázati kiíráshoz tartozó műszaki dokumentációban részletezett tartalmú kivitelezés volt.

A szerződés finanszírozása az Európai Unió támogatásával, illetve hazai (BM Önerőalap) forrásból történt.

A peres felek között a projekthez kapcsolódóan 2013. október 30. napján az alábbi szerződések jöttek létre:

1.) számú szerződés: Az (I.r. alperes neve) I. rendű alperes megrendelő és az **(I.r. felperes neve)**. I. rendű felperes vállalkozó között (...) számon a II., III., V. számú és az északi **(település 2 neve-i)** vízműtelephez kapcsolódóan.

A vállalkozó kötelezettséget vállalt arra, hogy a megjelölt vízműtelepekre az **(II.r. felperes jogelődje)** (később átalakulás folytán Zrt.) II. rendű felperes árajánlatában szereplő tölteteket leszállítja, illetve a tölteteket az általa biztosított tartályokban elhelyezi, beüzemeli és üzemi állapotra előkészíti.

Az I. rendű felperes kötelezettséget vállalt a meglévő összekapcsolt vízellátó rendszer bővítésére tisztítástechnológia kiépítésével a FIDIC Sárga Könyv alapján megvalósítandó kivitelezéssel, a megjelölt vízműtelepeken technológiai fejlesztés ammónium és arzén eltávolítással. A komplett technológia beszerzésére, megépítésére, vezérlésére, próbaüzemére, a kapcsolódó tervezési feladatok ellátásához engedélyes és kiviteli tervek elkészítéséhez és az engedélyek megszerzéséhez szükséges adatszolgáltatásra a 6.3.6. pontban hivatkozott árajánlat tartalma szerint.

Az I. rendű alperes vállalta, hogy a technológia befogadásához szükséges épületet, csatlakozási pontokat (víz, csatorna, elektromos ellátás) az épület falsíkján biztosítja.

A szerződés 3. pontjában rögzítették az egyösszegű átalányárat, ami 319.360.000,- forint, ebből

II. vízmű: 44.963.585,- forint,

III. vízmű: 82.264.873,- forint,

V. vízmű: 83.003.045,- forint,

**(település 2 neve)** vízmű: 109.128.497,- forint.

A projekt nettó finanszírozású, az áfa fizetési kötelezettség a megrendelőt terheli.

A vállalkozó 99.762.492,- forint előlegre volt jogosult.

Az adott vízműre eső ár 55%-a a tartályok, berendezések leszállítását követően válik esedékessé. Az adott vízműre eső ár 30%-a a vízkezelési technológia 72 órás működési próbáját követően, míg a fennmaradó 15% a sikeres műszaki átadás-átvétel befejezésekor válik esedékessé.

A szerződés 4.1. pontja rendelkezik az egyes vízműtelepek tekintetében a berendezések szállítási határidejéről, előírja a komplett szerelési és sikeres 72 órás próbaüzemet, és megszabja a sikeres három hetes próbaüzem és a sikeres egy hónapos hálózati próbaüzem határidejét.

A vállalkozónak a műszaki átadás, átvétel megkezdése előtt sikeresen be kell fejeznie az átvételt megelőző üzempróbákat. A sikeres műszaki átadás, átvétellel és sikeres próbaüzemi zárójelentéssel teljesíteni kell a kivitelezést, majd az üzemeltetési engedélyezés során a jótállás körében rendelkezésre kell állni.

A szerződés rögzíti, hogy a kivitelezést, feladatellátást, a munkaterület átadását követően kell megkezdni. A vállalkozónak a műszaki átadás-átvétel megkezdése előtt sikeresen be kell fejeznie az üzempróbákat.

Berendezések szállítási határideje: II. vízmű: 2014. május 30.

III. vízmű: 2014. augusztus 22.

V. vízmű: 2014. október 24.

**(település 2 neve)** vízmű: 2014. április 10.

Befejezési határidő (sikeres 1 hónapos próbaüzem): II. vízmű: 2014. szeptember 30.

III. vízmű: 2014. december 5.

V. vízmű: 2015. február 10.

**(település 2 neve)** vízmű: 2015. augusztus 1.

A szerződés 4.2. pontja alapján a szerződés bármely kötelezettségének késedelmes teljesítése esetén a vállalkozó a 3.1. pont szerinti ellenérték napi 0,5%-ának megfelelő összegű késedelmi kötbér fizetésére köteles. A késedelmi kötbér maximuma a 3.1. pont szerinti ellenérték 10%-a.

A szerződés 4.3. pontja alapján amennyiben a megrendelő a vállalkozó által jogosan kiállított számla kifizetésével 10 napos késedelembe esne a vállalkozó jogosult a munka felfüggesztésére

mindaddig, amíg a számla kiegyenlítése megtörténik. A felfüggesztés ideje alatt a felfüggesztésből eredő kár, vagy abból adódó költségek a megrendelőt terhelik.

A szerződés 6.3. pontja alapján a jelen szerződéses megállapodásban nem, vagy nem kielégítően szabályozott kérdésekre vonatkozóan a szerződéses megállapodás elválaszthatatlan részét képező, mellékelt dokumentumok az irányadók, amelyek szerződéses megállapodással együtt alkotják a szerződést. A dokumentumok közötti ellentmondás esetén a sorrendben előbb álló dokumentum rendelkezései megelőzik a sorban későbbi dokumentum rendelkezéseit az alábbi sorrend szerint.

- közbeszerzési eljárás teljes anyaga,
- különös feltételek,
- FIDIC Általános Feltételek (Tanácsadó Mérnökök Nemzetközi Szervezete által kidolgozott nemzetközi szerződési feltételrendszer), mely az ún. FIDIC Sárga Könyvben szerepel (második magyar nyelvű kiadás, 2011. szeptember, 11.G.40.218/2015/16. sorszámon csatolt szakvélemény 13. oldal, Red Block Kft.)
- megrendelő követelményei (műszaki leírás),
- útmutatók a változtatások, vállalkozói követelések kezeléséhez és a szerződés módosításához,
- árajánlat II. rendű alperes által adott, száma: 261113.01.NSM.

2.) számú szerződés: Az **(II.r. alperes neve)**. II. rendű alperes, mint megrendelő és az **(I.r. felperes neve)** I. rendű felperes vállalkozó között (...) számon a IV. számú vízműtelep vonatkozásában 92.129.700,- forint egyösszegű (átalányáros) vállalkozói díjért.

A berendezések szállítási határideje: 2014. október 30., befejezési határidő (sikeres 1 hónapos próbaüzem után): 2015. április 10. A szerződések pontja a vállalkozónak a műszaki átadás-átvétel megkezdése előtt az üzempróbák elvégzését írja elő kötelezettségként. A sikeres műszaki átadás-átvétellel és sikeres próbaüzemi zárójelentéssel kell teljesíteni a kivitelezést.

A vállalkozó a szerződés 95%-ának megfelelő, azaz 87.523.215,- forint előlegre jogosult.

Egyebekben a szerződés tárgya és tartalma a teljesítési határidők kivételével ugyanaz, mint az 1. számú szerződésé.

3.) számú szerződés: Az **(I.r. alperes neve)**. I. rendű alperesi megrendelő és az **(II.r. felperes jogelődje)** II. rendű felperes vállalkozó között (...) számon a II., III., V. számú és az északi **(település 2 neve-i)** vízműtelep vonatkozásában 318.920.000,- forint egyösszegű vállalkozói díjért.

E szerződés 2.2. pontjában a vállalkozó kötelezettséget vállalt arra, hogy a létesítési vízjogi engedélyes és kiviteli próbaüzemi tervek elkészítéséhez adatszolgáltatást nyújt a megrendelőnek és a vízkezelési technológiát szerződésszerűen, teljes körűen, műszakilag és minőségileg kifogástalan kivitelben a vonatkozó magyar előírásoknak, műszaki szabványoknak, valamint a technika mai állásának megfelelően első osztályú minőségben határidőben elkészíti és az ehhez szükséges hatósági engedélyek beszerzéséhez minden adatot, dokumentációt a megrendelőnek átad, az ezzel felmerülő költségeket viseli.

A szerződés 2.5. pontja alapján a szerződés tárgya a meglévő összekapcsolt vízellátó rendszer bővítése tisztítástechnológia kiépítésével, a FIDIC Sárga Könyv alapján megvalósítandó kivitelezéssel, a megjelölt vízműtelepen technológiai fejlesztése, ammónium és arzén eltávolítással, a komplett technológia beszerzése, megépítése, vezérlése, próbaüzeme. A vállalkozó kötelezettséget vállalt arra, hogy a kapcsolódó tervezési feladatok ellátásához, engedélyes és kiviteli tervek elkészítéséhez és az engedélyek megszerzéséhez szükséges adatot szolgáltatja. A megrendelő kötelezettsége volt a technológia befogadásához szükséges épületet, csatlakozási pontokat az épület falsíkján biztosítani.

A vállalkozói díj az alábbiak szerint oszlik meg a vízművek között:

II. vízmű: 44.901.636,- forint,

III. vízmű: 82.151.532,- forint,  
V. vízmű: 82.888.688,- forint,  
**(település 2 neve)** vízmű: 108.978.144,- forint.

A projekt nettó finanszírozású.

A vállalkozó 113.724.045,- forint előlegre jogosult. A további kifizetések pedig az alábbiak szerint esedékesek:

A tartályok, berendezések leszállítását követően az adott vízműre eső ár 55%-a, a vízkezelési technológia 72 órás működési próbáját követően az adott vízműre eső ár 30%-a, a sikeres műszaki átadás átvétel befejezésekor az adott vízműre eső szerződéses ár 15%-a.

Az egyes vízműtelepek vonatkozásában a munka ütemezését és az ehhez kapcsolódó határidőket a szerződés 4.1. pontja tartalmazza.

A berendezések szállítási határideje a II., III., V. és **(település 2 neve)** vízműtelep esetében a berendezések szállítási határideje, illetve befejezési határidőszabás egyezik az 1.) számú szerződésben meghatározottakkal.

A késedelmi kötbérre, valamint a munka felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések megegyeznek az 1. számú szerződésben foglaltakkal.

A szerződés 6.3. pontja megegyezik az 1. számú szerződés ugyanezen pontjával.

4.) számú szerződés: Az **(II.r. alperes neve)**. II. rendű alperes, mint megrendelő és az **(II.r. felperes jogelődje)** II. rendű felperes, mint vállalkozó között (...) számon jött létre vállalkozói szerződés a IV. számú vízműtelep vonatkozásában 147.100.331,- forint összegű vállalkozói díjért a létesítmény vízkezelési technológiájának rendeltetésszerű megvalósítására.

A szerződés tartalma, felek kötelezettségei megegyeznek a 2. számú szerződésben foglaltakkal.

A felek megállapodtak, hogy a vállalkozó 139.745.314,- forint előlegre jogosult. A további kifizetések az 1. és 2. számú szerződésekben foglaltaknak megfelelően esedékesek.

A teljesítési határidő a szerződés 4.1. pontja szerint: a berendezések szállítási határideje: 2014. október 30., sikeres 1 hónapos próbaüzemi teljesítési időpont: 2015. április 10.

A késedelmi kötbérre és a munka felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések, valamint a szerződés 6.3. pontja megegyezik az 1., 2., 3. sorszám alatti szerződésben foglalt szerződési tartalommal.

A **(település 3 neve)** és térsége ivóvízminőség javító projekt **(KEOP-...-2010-...)** kivitelezési és tervezési munkálataihoz kapcsolódóan 2013. október 30. napján az alábbi két, jelen perrel még érintett szerződés jött létre.

A projekt az Európai Unió támogatásával a Magyar Állam költségvetés-forrásaiból, illetve az érintett önkormányzatok saját forrásaiból történt.

5.) számú szerződés: Az **(I.r. alperes neve)**. I. rendű alperesi megrendelő és az **(I.r. felperes neve)** I. rendű felperesi vállalkozó között (...) számon.

A vállalkozó kötelezettséget vállalt arra, hogy a **II.r. felperes jogelődje** árajánlatában szereplő tölteteket leszállítja és azokat a **II.r. felperes jogelődje** által biztosított tartályokba szakszerűen elhelyezi, beüzemeli, és üzemi állapotra előkészíti.

A szerződés 2.5. pontja alapján a szerződés tárgya a meglévő összekapcsolt vízellátórendszer bővítése tisztítástechnológia kiépítésével a FIDIC Sárga Könyv alapján megvalósítandó kivitelezéssel, a vízkezelési technológia fejlesztése, a komplett technológia beszerzése, megépítése, vezérlése, próbaüzeme, a kapcsolódó tervezési feladatok ellátásához, engedélyes és kiviteli tervek elkészítéséhez, az engedélyek megszerzéséhez szükséges adatszolgáltatás.

A megrendelő vállalta a technológia befogadásához szükséges épület, csatlakozási pont biztosítását az épület falsíkján.

Az egyösszegű vállalkozói díj 82.170.880,- forintban került megjelölésre.

A vállalkozó 41.085.440,- forint előlegre volt jogosult.

A szerződés 3.5. pontja tartalmazza a további kifizetések esedékességét hasonlóan az 1. számú szerződésben foglaltakhoz.

A késedelmi kötbér, a munka felfüggesztésének feltételei, a szerződés 6.3. pontja megegyezik az 1. számú szerződésbe foglaltakkal.

A teljesítési részhatáridők a szerződés 4.1. pontjában találhatóak, melyeket a felek utóbb módosítottak. A berendezések szállítási határideje a vállalkozói díjelőleg teljesítését követő 4 hónap, sikeres 1 hónapos próbaüzemmel befejezés: 8 hónap.

6.) számú szerződés: Az **(I.r. alperes neve)**. I. rendű alperes megrendelő és az **(II.r. felperes jogelődje)** II. rendű felperes vállalkozó között (...) számon jött létre vállalkozói szerződés a 2. számú szerződésben foglalt műszaki tartalommal 84.000.000,- forint vállalkozói díj kikötése mellett.

A vállalkozó 42.000.000,- forint előlegre volt jogosult. A további kifizetések az 1. számú szerződésben foglalt ütemezés szerint alakultak.

A szerződés 3.7. pontja, 4.2. pontja, 4.3., 6.3. pontja megegyezik a korábbi szerződésekkel.

A szerződés 4.1. pontja rögzíti a teljesítési határidőket, melyeket a felek az alábbiak szerint határoztak meg. A berendezések szállítási határideje az előleg teljesítést követő 4 hónap, sikeres 1 hónapos próbaüzemmel teljesítés: fenti kezdő időponttól számított 8 hónap.

A szerződéseket a szerződő felek 2014. június 11. napján módosították, majd 2015. január 19. napján az 1., 2., 3. és 4. számú szerződések újabb módosítására került sor.

Az 1., 2., 3., 4. sorszám alatti szerződések vonatkozásában 2014. június 11. napi módosítások során a szerződő felek egyebek mellett módosították az előlegek összegét, ütemezését, vízművenként a készséghez igazított részszámlák benyújtásának ütemezését, vízművenként a berendezések szállítási határidejének, a gépészeti szerelés, és a töltet betöltése előtt a komplett szerelési és sikeres 72 órás próbaüzem, a sikeres hálózati próbaüzem, és a műszaki átadás, átvétel határidejét. A szerződések 4.2. pontja annyiban módosult, hogy a kötbérterhes határidők, a vízkezelési technológia 72 órás működési próbájának befejezéséhez, és a sikeres műszaki átadás, átvétel befejezéséhez igazodnak.

A peres felek 2014. június 11. napján az 1., 2., 3., 4. szám alatti szerződések vonatkozásában megállapodást kötöttek, mely szerint a szerződések jogilag oszthatatlannak minősülnek.

Amennyiben a megrendelő bármelyik szerződés vonatkozásában 15 napos késedelembe esik az esedékes előleg tekintetében az súlyos szerződésszegésnek minősül és a vállalkozó jogosulttá válik a szerződés azonnali hatályú felmondására.

Amennyiben a megrendelő bármelyik szerződés vonatkozásában a vállalkozó által jogosan kiállított számla kifizetésével 15 napos késedelembe esik az súlyos szerződésszegésnek minősül és a vállalkozó jogosulttá válik a szerződés azonnali hatályú felmondására.

A megállapodás értelmében, ha a megrendelő a fenti szerződésszegések valamelyikét követi el bármely szerződés tekintetében a szerződésszegés jogkövetkezményeit a többi szerződés megrendelője is köteles viselni.

Amennyiben a vállalkozók bármely szerződésben foglalt kötelezettségeiket nem szerződésszerűen teljesítik, úgy közösen és egységesen vállalják a szerződéses kötbérszankciókat az adott vízműre vonatkozóan.

A 2014. június 11-i szerződésmódosítások alapján az 5., 6. szerződések kapcsán a komplett szerelési és sikeres 72 órás próbaüzem teljesítési határideje **(település 4 neve)**, **(település 5 neve)**, **(település**

7 neve) esetében 2015. január 30. napja, míg **(település 6 neve)**, **(település 8 neve)**, **(település 3 neve)** esetén 2015. március 06. napja volt. A műszaki átadás, átvétel határideje **(település 4 neve)**, **(település 5 neve)**, **(település 7 neve)** esetén 2015. április 03., míg **(település 6 neve)**, **(település 8 neve)**, **(település 3 neve)** esetén 2015. május 15. Kötbérterhes határidők a vízkezelési technológia 72 órás működési próbájának befejezése, a sikeres műszaki átadás, átvétel befejezése. A szerződés szerinti kötbérterhes határidők késedelmes teljesítése esetén a vállalkozó 3.1. pont szerinti adott vízműre eső ellenérték napi 0,5%-ának megfelelő összegű - az eredetileg kikötöthöz képes fele mértékű - késedelmi kötbér fizetésére köteles, a késedelmi kötbér maximuma a 3.1. pont szerinti ellenérték 10%-a.

A szerződő felek az 1., 2., 3., 4. szám alatti szerződéseket 2015. január 19. napján újra módosították, a megrendelő kijelentette, hogy a vállalkozó teljesítette a tervezési feladatok ellátásához, az engedélyes és kiviteli tervek elkészítéséhez szükséges adatszolgáltatást. Módosult, illetve kiegészítésre került a szerződések 3.6. és 3.7. pontja. A 4.1. pont módosításával változott vízművenként a berendezések szállítási határideje, a munkaterület átadása, a gépészeti szerelés után, töltet betöltése előtti időpont, a komplett szerelési és sikeres 72 órás próbaüzem időpontja, a sikeres hálózati próbaüzem ideje és a műszaki átadás, átvétel időpontja.

A műszaki átadás, átvétel módosított végső (kötbérterhes) időpontja a II. vízműtelep esetén 2015. május 29., a III. vízműtelep kapcsán 2015. május 21., a V. vízműtelepnél 2015. május 19., **(település 2 neve)** vízműtelep esetében 2015. május 19., a IV. vízműtelep esetében 2017. július 10.

A megrendelő vállalta, hogy a szerződésekben foglalt munkálatok elvégzésére, a megadott határidőre a vállalkozó részére beázásmentes, minimum 10-12 °C fokra temperált komplett üzemképes, 40 tonna össztömegű tehergépjárművel is megközelíthető, a vállalkozói munkavégzéshez szükséges világítással, vízbekötéssel és rákötési pontokkal, elektromos betáppal, csatornacsatlakozási pontokkal rendelkező vízkezelő épületet, mint munkaterületet bocsát a rendelkezésére. A megrendelő tudomásul vette, hogy ha a szerződésben megadott határidőnél később biztosítja a munkavégzés helyét a vállalkozó részére, vállalkozó teljesítési határidői a munkaterület biztosítás késedelmének napszámával meghosszabbodnak.

A vállalkozónak a műszaki átadás, átvétel megkezdése előtt sikeresen be kell fejeznie az átvételt megelőző üzempróbákat. A próbaüzem alatt a felek a 2014. április 10-i NSZSZ emlékeztetőben rögzítetteket értik. A szerződő felek a szerződések 4.2. pontját ismételten módosították, kötbérterhes határidőként a sikeres műszaki átadás, átvétel befejezését jelölték meg. A kötbérterhes határidő késedelmes teljesítése esetén a vállalkozó a 3.1. pont szerinti, az adott vízműre eső ellenérték napi 0,1%-ának megfelelő összegű késedelmi kötbér fizetésére köteles. A késedelmi kötbér maximuma a 3.1. pont szerinti ellenérték 5%-a.

A II. rendű alperes, mint kötelezett és az I. rendű felperes, mint jogosult, valamint az I. rendű alperes, mint készfizető kezes között 2015. február 17. napján készfizető kezességi szerződés jött létre, ami alapján az I. rendű alperes az (...) számú vállalkozási szerződés és azok módosításaiból eredő, a kötelezettnek a jogosult felé fennálló, a jövőbeli fizetési kötelezettségeiért, de legfeljebb 92.129.700,- forint erejéig készfizető kezességet vállalt 2016. február 16. napjáig terjedő határozott időre.

A peres felek viszonylatában építési napló egyik szerződés teljesítéséhez kapcsolódóan sem készült.

Az egyes vízművek esetén a munkaterületek átadás, átvételét nem dokumentálták, ennek időpontja az egyes peres felek viszonylatában utóbb pontosan már nem határozható meg.

A munkaterületekhez a szakipari munkákba becsatlakozó felperesi alvállalkozók (a **B Kft.**, a **C Kft.**, a **G Kft.**, a **H Kft.**, az **I Szövetkezet**, és az **A Kft.**) számláiban teljesítési határidőként 2014. július 30-ától 2015. szeptember 01. közötti dátumok szerepelnek.

Az egyes munkaterületek munkavégzésre (pl. műanyag hegesztésre) ekkor már alkalmasak voltak, de nem minden esetben elégitették ki az 1., 2., 3., 4. szám alatti szerződések, illetve a 2015. január 19-i szerződésmódosításban meghatározott feltételeket, előírásokat.

A felperesek a tervek elkészítéséhez szükséges adatokat szolgáltatták az alperesek részére. Az I. rendű alperes 2014. május 27. napján elismerte, hogy a II. rendű felperes a **(település 1 neve) - (település 2 neve)** Ivóvízminőség-javító Projekt keretében a technológiai, irányítástechnikai és erősáramú villamosdokumentációkat átadta. A szerződésmódosítások időpontjában a tervek rendelkezésre álltak.

A felperesek által kivitelezett légtechnika installálást a felperesi árajánlatban választott technológia kívánta meg.

A **(település 3 neve)** és Térsége Ivóvízminőség-javító beruházás 2015. július 30. napján megtartott koordinációs tárgyalásán felmérték az e projekthez tartozó vízműtelepek készültségi fokát, a még el nem végzett munkákat.

Az I. rendű alperes 2015. augusztus 06. napján elállt az I. rendű felperessel kötött (...) (1. számú), az (...) (5. számú) számú vállalkozási szerződéstől kötelezeti késedelemre hivatkozással.

A II. rendű alperes 2015. augusztus 06. napján elállt a közte és az I. rendű felperes között létrejött (...) (2. számú) számú vállalkozási szerződéstől kötelezeti késedelemre hivatkozással.

Az I. rendű alperes ugyancsak 2015. augusztus 06. napján elállt kötelezeti késedelemre hivatkozással a közte, valamint a II. rendű felperes között létrejött (...) (3. számú) és (...) (6. számú) számú vállalkozási szerződésektől.

A II. rendű. alperes 2015. augusztus 06. napján kötelezeti késedelemre hivatkozással elállt a közte és a II. rendű felperes között létrejött (...) (4. számú) számú vállalkozási szerződéstől.

A felperesek ezt követően egyetlen helyszínen sem végeztek már munkát.

A felperesek teljesítési igazolás kiadása érdekében Teljesítésigazolási Szakértői Szervhez (TSZSZ) fordultak.

A TSZSZ **(település 1 neve)** -n 2015. október 05. napján, **(település 3 neve)**-n, **(település 8 neve)**-n, **(település 6 neve)**-n, **(település 4 neve)**-n, **(település 5 neve)**-n, **(település 7 neve)**-n 2015. október 06. napján tartott helyszíni szemlét.

A műszaki ellenőrként eljáró FIDIC mérnök a **(település 3 neve)** és térségéhez tartozó vízművek esetében 2015. október 22. napján, illetőleg azt követően engedélyezte a nyomáspróba, víztartási próba, mechanikus próba elvégzését.

A felperesek a szegedi vízművek vonatkozásában a kivitelező, tervezői, felelős műszaki vezetői nyilatkozatokat, vizsgálati jegyzőkönyveket, beépített eszközök, anyagok minőségi tanúsítványait, OTH engedélyeket, a beépített berendezések gépkönyveit, biztonsági adatlapokat nem adta át az alpereseknek, hanem azokat 2015. november 30. napján ügyvédi letétbe helyezték.

A **(település 1 neve) -(település 2 neve)** Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás 2015. december 22. napján megtartott átadás, átvételi eljáráson vette át az **F** Konzorcium (tagjai I. rendű alperes, **J** Zrt.) vállalkozótól még mindig a befejezetlen beruházás egyes elkészült munkarészeit.

A szerződések tárgyát képező vízművek próbaüzemei 2017. március 21. napján még folytak.

A perrel érintett szerződések tárgyát képező vízműveknél a felperesi teljesítések egyike sem érte el 2015. augusztus 06-án a 100%-os készütségi fokot. A perben kirendelt **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő az egyes szerződésekre nézve az alábbi készütségi arányokat határozta meg:

Az 1. számú szerződés esetén a II. és a III. számú vízmű készütségi foka 70-70% volt, az V. vízműé 77%, a **(település 1 neve) -(település 2 neve)** vízműé pedig 90%.

A 2. számú szerződés esetén a készütségi fok 70%.

A 3. számú szerződés esetén a készütségi fok a II. vízmű tekintetében 70%, míg a többi vonatkozásában 75%.

A 4. számú szerződés esetén a készütség 75%.

Az 5. számú szerződés esetén a készütség **(település 3 neve)**-n 58,6%, **(település 7 neve)**-n 63,6%, **(település 6 neve)**-n 62%, **(település 4 neve)**-n 63,3%, **(település 5 neve)**-n 66,6%, **(település 8 neve)**-n 63%, összesen 61%.

A 6. szerződés kapcsán a készütség **(település 3 neve)**-n 85,6%, **(település 7 neve)**-n 63,6%, **(település 8 neve)**-n 63,1%, **(település 4 neve)**-n 63,3%, **(település 6 neve)**-n 62,08%, kerekítve átlagosan 61%.

Az I. rendű alperes az I. rendű felperesnek az 1. számú szerződés esetén megfizetett előleg címén 105.388.800,- forintot. Az I. rendű felperes 241.037.390,- forint összeg erejéig nyújtott be számlát, melyből az I. rendű alperes megfizetett 151.663.979,- forintot, míg a fennmaradó 89.373.411,- forintot előlegként tudta be.

A 2. számú szerződés esetén a II. rendű alperes megfizetett 30.402.801,- forint előleget. Az I. rendű felperes 59.884.305,- forint összegben állított ki számlát, ebből megfizetett a II. rendű alperes 37.680.012,- forintot, míg a fennmaradó összeget az előlegből számolta el 22.204.293,- forint összegben.

A 3. számú szerződés esetén a II. rendű felperes 240.705.300,- forint összegben állított ki számlát. Az I. rendű alperes megfizetett előleg címén 105.243.601,- forintot, ebből 89.250.093,- forintot a számlákra számolt el és megfizetett további 151.455.207,- forintot.

A 4. számú szerződés kapcsán a II. rendű alperes megfizetett a II. rendű felperesnek előleg címén 48.543.109,- forintot. A II. rendű felperes 95.615.216,- forint összegben nyújtott be számlát, melyből a II. rendű alperes megfizetett 60.162.385,- forintot, míg az előlegből betudott 35.452.831,- forintot.

Az 5. számú szerződés kapcsán az I. rendű alperes megfizetett az I. rendű felperesnek előleg címén 27.116.392,- forintot. Az I. rendű felperes 53.411.072,- forint összegben nyújtott be számlát, melyből az I. rendű alperes megfizetett 33.381.920,- forintot és az előlegből betudott 20.029.152,- forintot.

A 6. számú szerződés tekintetében az I. rendű alperes megfizetett a II. rendű felperesnek 27.720.001,- forint előleget. A II. rendű felperes 54.600.000,- forint összegben nyújtott be számlát, ebből az I. rendű alperes megfizetett 34.125.000,- forintot, míg 20.475.000,- forintot az előlegből tudott be részteljesítésként.

A Szegedi Törvényszék 11.G.40.217/2015/4/II. sorszám alatti végzésével ideiglenes intézkedéssel kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 8 napon belül 88.893.770,-

forint tőkét, valamint kötelezte az I. és II. rendű alpereseket, hogy 8 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen 32.245.395,- forintot.

Az I. rendű alperes 2015. december 22. napján átutalással teljesített az I. rendű felperesnek 65.791.141,- forintot, míg a II. rendű alperes ugyanezen a napon megfizetett az I. rendű felperesnek 24.046.887,- forintot.

Az I. rendű felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. rendű alperest vállalkozói díj és jogellenes felmondással okozott kár címén 107.082.418,- forint és ennek 2015. november 03. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatai, valamint perköltség megfizetésére.

Kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. és II. rendű alpereseket egyetemlegesen vállalkozói díj címén 32.245.395,- forint, ennek 2015. november 03. napjától járó késedelmi kamatai, valamint perköltség megfizetésére.

A II. rendű felperes kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. rendű alperest vállalkozói díj és jogellenes felmondással okozott kár címén 92.124.385,- forint tőke, ennek 2015. november 06. napjától járó késedelmi kamatai, valamint perköltség megfizetésére.

A II. rendű felperes kérte, hogy a bíróság kötelezze vállalkozói díj címén az I. és II. rendű alperest egyetemlegesen 46.485.116,- forint és ennek 2015. november 06. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatai, valamint perköltség megfizetésére.

Az I. rendű felperes az I. és II. rendű alperesekkel szemben a 2. számú (...) szerződésből eredő igényét a TSZSZ 1393. és 1394. számú szakvéleményeire alapította, e szerint az I. rendű felperes teljesítése kb. 98%-os volt 2015. augusztus 06. napján.

Az I. rendű felperes az I. rendű alperessel szemben az 5. számú (...) szerződés alapján a TSZSZ 1395. számú szakvéleményére alapítva terjesztett elő igényt azzal, hogy az I. rendű felperes teljesítése 2015. augusztus 06. napján kb. 90%-os volt.

Az alperesek a szerződéseket jogellenesen mondták fel, ugyanis az I. rendű felperesnek a késedelem megfelelő munkaterület hiányában nem volt felróható. Jogellenes felmondás hiányában az I. rendű felperes az 1393. számú szakvélemény szerint a **(település 1 neve)** II. vízmű esetében 8.093.445,- forint, míg az 1395. számú szakvélemény szerint a **(település 3 neve)**-i teljesítési helyen további 10.095.203,- forint összegben lett volna jogosult számlát kiállítani, ami az I. rendű felperesnek hasznót jelentett volna.

A II. rendű felperes az I. rendű alperessel szemben a 3. számú (...) szerződés alapján, illetve a II. rendű alperessel szemben a 4. számú (...) szerződés alapján a TSZSZ 1390. és 1391. számú szakvéleményei alapján 92%-os készültséget alapul véve érvényesített igényt. A II. rendű felperes az I. rendű alperessel szemben a 6. számú (...) szerződésből eredően az 1392. számú TSZSZ szakvélemény alapján 80%-os készültség figyelembe vétele mellett érvényesített igényt.

A II. rendű felperes álláspontja is az volt, hogy az alperesek felmondása jogellenesen történt, jogellenes felmondás nélkül az 1390. TSZSZ szakvélemény alapján a II. rendű felperest 10.253.809,- forint összegű haszon illette volna, az 1392. számú szakvélemény pedig kimutatta, hogy 10.204.812,- forint összeg haszon keletkezett volna. Mindezt kártérítésként kívánta érvényesíteni az I., II. rendű alperesekkel szemben.

A II. rendű felperes utalt arra, hogy szegedi teljesítési helyeken az I. rendű alperes kifejezett kérésére elvégezte a légtechnika installálását, ami nem volt tárgya az eredeti szerződésnek, az I. rendű alperes által átadott tervdokumentáció sem tartalmazta, így az pótmunkának minősül. Ezzel kapcsolatban 11.433.836,- forint, fix díjon felüli térítésre tartott igényt.

A felperesek álláspontja szerint az alperesek részéről érdekmúlásról, illetve a felperesek esetében kötelezett késedelemről nincs szó, az elállás jogkövetkezményeit nem lehet alkalmazni. Az alperesek a szerződéseket jogellenesen szüntették meg egyoldalúan. A szerződések teljesítése körében az alperesek ezek késedelembe, mert a munkaterületet nem adták át a felpereseknek a

szerződésben meghatározott módon. A 2015. július 23. napján listázott kivitelezési hibák egy kisebb része érintette a II. rendű felperest, e hibák marginálisak, könnyen javíthatóak voltak, a projekt sikeres befejezését nem befolyásolták. A felperesek állították, hogy nem volt feladatuk komplett kiviteli tervek elkészítése. A felperesek jóváhagyott technológiai kiviteli tervek nélkül, nem szerződés szerinti munkaterületeken voltak kénytelenek munkát végezni.

Az I., II. rendű alperesek érdemi ellenkérelme a felperesek keresetének elutasítására, a felperesek perköltségben marasztalására irányult. Az alperesek hangsúlyozták, az elállást követően - miután a felperesek a helyszíneken 2015. augusztus 06. napjától már munkát nem végeztek - saját maguk, illetőleg alvállalkozóik útján végezték el a szerződésben rögzített feladatokat. A TSZSZ által 2015. október 05. és 06. napján rögzített készültségi fok már jóval meghaladta a 2015. augusztus 06. napi készültségi fokot. A TSZSZ nem vette figyelembe, hogy a szerződések részét képezte a FIDIC Sárga Könyv. Az alperesek álláspontja szerint a szerződésektől jogszerűen álltak el, mert az elállást tartalmazó levélben meghatározott hibákat a felperesek felszólítás ellenére nem javították ki. A felperesek a 72 órás próbaüzemeket sem tudták a módosított szerződési feltételek szerint teljesíteni. A felperesek folyamatos késedelmei és a saját megrendelőikkel szemben, az alperesek számára irányadó teljesítési határidők (a szegedi projekt kapcsán 2015. augusztus 17., **(település 3 neve)-i** projekt esetében 2015. szeptember 15.) közeledtével az alperesek kénytelenek voltak a szerződésektől elállni, hogy a határidők tarthatóak legyenek. A felperesek helyett az I. rendű alperes készítette el a próbaüzemi tervet, amelyben megadott feltételeket a felperesek többszöri kérésre sem teljesítették, a próbaüzemen nem vettek részt. A felperesek a próbaüzemek sikeres végrehajtásának feltételeit nem biztosították, sőt azt akadályozták, és rosszhiszeműen jártak el, amikor a náluk lévő összes dokumentumot 2015. november 30. napján ügyvédi letétbe helyezték.

A generál kivitelező építési naplók szerint a hivatalos munkaterület átadás-átvételek 2013. november 13. napján megtörténtek, a szerződő felek a szerződéseket közös megegyezéssel módosították, ekkor a felperesek a módosított határidők ellen kifogást nem emeltek, azonban ezeket sem tartották be.

Az I. és II. rendű alperesek pontosított viszontkeresetükben kérték, hogy a bíróság kötelezze az I. és II. rendű felpereseket késedelmi kötbér címén 54.272.609,- forint és járulékai megfizetésére akként, hogy az I. rendű felperes az I. rendű alperes részére fizessen meg 24.185.088,- forintot és ebből 15.968.000,- forint összeg után 2015. augusztus 19. napjától a kifizetés napjáig járó 8.217.088,- forint összeg 2015. július 04. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatait.

Az I. rendű felperes a II. rendű alperes részére fizessen meg 2.211.113,- forintot és ezen összeg után 2015. szeptember 29. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatokat.

A II. rendű felperes az I. rendű alperes részére fizessen meg 24.346.000,- forintot és ebből 15.946.000,- forint töke után 2015. augusztus 19. napjától a kifizetés napjáig járó 8.400.000,- forint után 2015. július 04. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatait.

A II. rendű felperes a II. rendű alperes részére fizessen meg 3.530.408,- forintot és ennek 2015. szeptember 29. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatait.

A felperesek az alperesek viszontkeresetének elutasítását kérték, vitatták annak jogalapját. Állították, hogy az alperesek estek jogosulti késedelembe miután a munkaterületek átadása nem valósult meg a szerződés szerint, illetőleg a technológiai kiviteli tervek sem álltak rendelkezésre a munkakezdés időpontjára, ez kizárja a kötelezetti késedelem bekövetkeztét.

Az elsőfokú bíróság - minden esetben 15 napos határidőt szabva - ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 10.150.515,- forintot és ennek járulékait, II. rendű alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 4.605.485,- forint tőkét és ennek

járulékait, továbbá II. rendű alperest, hogy fizessen meg a II. rendű felperesnek 1.619.754,- forint tőkét és ennek kereset szerinti járulékait. Az I-II. rendű alpereseket marasztaló ítéleti rendelkezéseket előzetesen végrehajthatónak nyilvánította. Ezt meghaladóan az I. és II. rendű felperesek keresetét elutasította.

A viszontkeresetek elbírálása körében - ugyancsak 15 napos határidőket előírva - kötelezte az I. rendű felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 15.968.000,- forint tőkét és járulékait, kötelezte I. rendű felperest, hogy fizessen meg a II. rendű alperesnek 2.211.113,- forint tőkét és járulékait, kötelezte II. rendű felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 15.946.000,- forint tőkét és járulékait, kötelezte II. rendű felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg II. rendű alperesnek 3.530.408,- forint tőkét és járulékait, I. rendű felperest, hogy fizessen meg I. rendű alperesnek 8.217.088,- forint tőkét és járulékait, továbbá kötelezte II. rendű felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg I. rendű alperesnek 8.400.000,- forint tőkét és járulékait késedelmi kötbér címén. A felek közötti perköltség megosztás körében négy további rendelkezéssel a felpereseket tételesen meghatározott perköltségösszegek erejéig marasztalta, külön-külön az I., illetve II. rendű alperesek részére. A még nem jogerős ítélet előírta a Szegedi Törvényszék Gazdasági Hivatalánál jelen perhez kapcsolódóan letétbe helyezett összegek alperesek részére történő kifizetése iránti intézkedést, mely csak az ítélet jogerőre emelkedésével hatályosul.

A bíróság, ítélete jogi indokolásában a felperesek keresetét kisebb mértékben találta alaposnak, míg alperesek viszontkereseteit teljes egészében megalapozottnak ítélte. Az egyes, külön-külön meghatározott peres felek között létrejött hat - szerződés 1959. évi Ptk. szerinti elbírálása során, azokat a Ptk. 407. § (1), (2) bekezdése szerinti szerelési - vállalkozási szerződéseknek minősítette, melyekben az egyes meghatározott vízműtelepeken a felperesi vállalkozók technológiai szerelési munkák elvégzésére, míg az alperesi megrendelők szerződésenként külön-külön rögzített módon annak átvételére és díjfizetésére vállaltak kötelezettséget. A bíróság részletesen körülírta az egyes vállalkozási szerződések tárgyát, és ismertette azok két alkalommal történő módosításának tartalmi elemeit, melyek a határidőket és a kötbérmértéket egyaránt érintették. A szerződés teljesítésével kapcsolatos késedelmeket vizsgálva a perben kirendelt **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértőtől beszerezett, szóban és írásban kiegészített szakvéleményt vette ítélezése alapjául, és megállapította, hogy a felperesek még a módosított teljesítési határidőkhöz képest is késedelembe voltak az alperesek elállásának időpontjában. A munkaterület átadás-átvétele kapcsán a bizonyítékok hiányosságai miatt alperesi részről jogosulti késedelmet a bíróság nem talált kétséget kizáróan megállapíthatónak. Külön hangsúlyozta az ítélet, hogy a felperesek akadályközléssel nem éltek a lehetőségekhez képest, a munkaterületeken megkezdték a munkálatokat. A szakértői bizonyítás szerint a szerződésekben meghatározott munkakezdési időpontokban a munkaterületeken már bizonyos munkálatokat folyamatosan lehetett végezni. A bíróság hangsúlyozta, hogy a munkaterületek átadásáról építési napló, illetve átadás-átvételi jegyzőkönyvek nem készültek, így nem is lehet napra pontosan megállapítani, hogy egyes vízművek kapcsán a munkaterületek mikor, milyen mértékben kerültek átadásra felpereseknek. A projekt ütemezésének késedelme miatt vált szükségessé a 2015. január 9-i szerződésmódosítás, ekkor már a késedelemmel érintett körülmények ismeretében írták alá a felek a szerződésmódosításokat. A felperesi vállalkozók a kivitelezési késedelmek kimentése érdekében ezért nem hivatkozhatnak eredményesen olyan akadályokra, melyek a szerződés módosítása előtt merültek fel, hiszen ezen körülmények ismeretében állapodtak meg a szerződésmódosítással érintett újabb, későbbi befejezési határidőkben. A módosított teljesítési határidők elmulasztása miatt az objektív késedelmet a felperesi vállalkozók nem tudták kimenteni, az alperesek vállalkozói késedelemre alapított 2015. augusztus 6-i elállása jogszerű volt, az kiváltotta a szerződések megszűnésének joghatását. A bíróság e körben a szakértő által feltárt tényekre alapítottan azt a következtetést vonta le, hogy bár a teljesítésre az alperesek a felperesi késedelembe esést követően póthatáridőt nem tűztek, azonban az alperesi oldalon az érdekmúlás

már bizonyosan bekövetkezett, különösen azért, mert folyamatos felhívások ellenére a felperesek nem működtek együtt, és nem tették lehetővé a próbaüzemek lefolytatását. A **(település 3 neve)** és környéke térségében lévő vízművek kapcsán felperesek a műszaki, technológiai kivitelezéssel sem készültek el, így a készre jelentés fel sem merülhetett. A tényállás feltárt körülményei alapján az alperesek szerződésektől történő elállását a bíróság jogszerűnek ítélte. Az elállások 2015. augusztus 6-i időpontját követően a munkaterületeken a felperesek részéről munkavégzés nem történt, a projekteket az alperesek, illetve a saját alvállalkozóik fejezték be. A projekt felügyeletet végző Fidic mérnök a próbaüzem megindítására így végül 2015. októberében tudott engedélyt adni. A szegedi projektet a konzurciumi tagok végül 2015. december 22. napján befejezetlenül adták át a megrendelőnek. A további vízműtelepek esetében pedig a vízjogi létesítési engedélyes vízi létesítmények is csak részben készültek el. A bíróság a félbemaradt építmények elkészítéséért a vállalkozóknak járó díjat - figyelemmel az átalányár kikötésre -, az egyes szerződések műszaki teljesítésének százalékos arányában határozta meg. Ennek során a TSZSZ szakvéleményt figyelmen kívül hagyta, azt aggályosnak minősítette, és a perben kirendelt igazságügyi szakértő százalékos arányosítását vette ítélezése alapjául. Ez alapján az ítélet 15. oldal utolsó bekezdés, valamint 16. oldal 1. bekezdésében levezetettek szerint határozta meg az egyes felpereseknek még járó vállalkozói díjak összegét. A 3., 5., 6. szerződések esetén az alperesek túlfizetését észlelte, ezért ezek esetében az I. és II. rendű felperesek vállalkozói díjigényét elutasította. A felperesek kártérítési igényét, mely az alperesek jogellenes elállására alapult, alperesi jogellenes magatartás hiányában utasította el. A légtechnikai szereléseket a szakértői véleményben kifejtettek szerint nem tekintette pótmunkának, ezért az ezzel kapcsolatban előterjesztett további felperesi igények is elutasításra kerültek.

A késedelmi kötbérfizetésre irányuló viszontkeresetek kapcsán a 2015. január 19-i szerződésmódosításokban megjelölt kötbérterhes határidőket vette figyelembe, a késedelmes napok számát 2015. augusztus 6. napjáig terjedően határozta meg. Ez alapján az 1. számú szerződés esetén 69 napot vett késedelmi kötbérszámítás alapjául, melyből következően 15.968.000,- forint kötbér maximum illeti meg I. rendű alperest I. rendű felperestől. A 2. számú szerződés esetén 27 napi késedelemről kiindulva 2.211.113,- forintban marasztalta I. rendű felperest II. rendű alperes javára. A 3. számú szerződés esetén 69 nap késedelem miatt ugyancsak kötbér maximumot talált alkalmazhatónak, ez 15.968.000,- forint összegű marasztalást jelent. A 4. számú szerződés esetén 27 nap kötbérterhes időszak alapján ugyancsak a maximált kötbér kötelezettség merült fel, 3.971.700,- forint összegben. Az 5. számú szerződés esetén 83 nap késedelmi időszakra vetített kötbérszámítás 8.217.088,- forint összegű késedelmi kötbérfizetési kötelezettséget eredményezett. A 6. számú szerződés esetén ugyancsak 83 napos késedelem figyelembevételével a kötbér maximum alkalmazandó, az alperesi oldal részéről felszámítható kötbér: 8.400.000,- forint. Az alperesek viszontkereseteikben a 2., 3. és 4. szerződések esetében ennél kisebb összegekben jelölték meg igényüket, így a bíróság a kereseti kérelem korlátai között ítélte meg a javukra kötbért (Pp. 215. §).

A bíróság ítélete indokolásának utolsó részében kitért arra, hogy TSZSZ szakvéleményeit aggályosnak találta, ítéletét kizárólag **(szakértő 1 neve)** perben kirendelt igazságügyi szakértő szóban és írásban is kiegészített szakértői véleményre alapozta, míg a TSZSZ szakvéleményt teljes egészében mellőzte. Szükségtelennek találta a szakértői vélemények ütköztetését is. Az ítélet ezzel kapcsolatos indokolása szerint a TSZSZ az eljárása sajátosságaiból fakadóan csak a kérelmező által átadott iratokból tudott kiindulni, nem álltak rendelkezésére az alperesek birtokában lévő, a munkálatok folytatásával, és befejezésével kapcsolatos iratok. A testület nem tárta fel a helyszíni szemléken az eltakart részek kivitelezését, és nem vizsgálta az építési napló hiányosságait, valamint a próbaüzemek elmaradásának okát. A bíróság megjegyezte, éppen ezen hiányosságok tették szükségessé a per során a felperesek által is indítványozott igazságügyi szakértői bizonyítást. A perben kirendelt igazságügyi szakértő már a teljes iratanyag, építési dokumentáció ismeretében

adott szakvéleményt, melyet szóban és írásban is kiegészített, és kimerítően válaszolt a peres felek kérdéseire is. A bíróság ezért a TSZSZ szakvéleménnyel szemben ezt találta aggálytalan, hitelt érdemlő, teljes körű tényfeltárást mutató szakértői bizonyítéknak.

Az ítélet ellen a felperesek terjesztettel elő fellebbezést, kérve annak részbeni megváltoztatását, és kereseti kérelmüknek teljes egészében helyt adást, továbbá az alperesek viszontkereseteinek elutasítását. Másodlagosan az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértéseire is hivatkoztak, mely álláspontjuk szerint az ítélet hatályon kívül helyezését alapozza meg. Utóbbi kérelem indokaként elsősorban a perben rendelkezésre álló ellentétes tartalmú szakvélemények összeütköztetésének, az ellentmondások tisztázásának elmaradását sérelmezték. Az ellentétes szakértői álláspontok egybevetése és az eredmény bírói mérlegelése álláspontjuk szerint elmaradt, az elsőfokú bíróság ezzel lényeges eljárási szabályt sértett. A bíróság nem adta annak sem érdemi indokát, hogy miért tekintette aggályosnak a TSZSZ szakvéleményt, és azt miért rekesztette ki a figyelembe vehető bizonyítékok köréből. A fellebbező felperesek hangsúlyozták, a két szakvéleményben rögzített különböző készültségi fokok miatt a még elszámolandó vállalkozói díj 200 millió forintos nagyságrendű eltérést mutat. Ez a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye folytán a felperesi oldalt érintette hátrányosan. E szakvélemény hibás értékeléseire alapított ítélet figyelmen kívül hagyta, hogy a próbaüzemmel kapcsolatos utolsó szerződés-teljesítési szakaszra nézve a szerződések százalékos arányosított díjakat jelöltek meg, ezek pontosan jelzik a próbaüzemhez kapcsolódó alacsonyabb vállalkozói díjarányokat. Hangsúlyozták, hogy a próbaüzem költségei tekintetében is valamennyi szerződés rendelkezést tartalmaz, azok nem a felperesi vállalkozókat terheltek. A próbaüzemi költségeket legfeljebb 4.5 millió forint nagyságrendben lehet figyelembe venni, **(település 1 neve) -(település 2 neve)** esetére nézve egy példaszerű tételes költségkimutatást és számítást a fellebbezés 5. oldala tartalmaz. Ez is alátámasztja, hogy a TSZSZ által arányosan 5.000.000,- forintos nagyságrendben eszközölt levonások a helytállóak. Felperesek összegző álláspontja szerint a törvényszék a szakvélemények közötti eltérés tisztázása nélkül nem hozhatott volna ítéletet, ezért lényeges eljárási szabályt sértett, ami az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolja.

**(szakértő 1 neve)** szakvéleményének megalapozatlanságát állítva a felperesek hangsúlyozták, hogy a szakértő figyelmen kívül hagyta a munkaterület átadással kapcsolatos problémákat, és a felperesi munkavégzés alperesi mulasztás miatti akadályoztatását. Az alperesi jogosultak késedelme kizárja a felperesi kötelezettek késedelmét. Ennek alátámasztására **(tanú 1 neve)** tanúvallomását kérték figyelembe venni. Ezzel kapcsolatban a bíróság ítéletének indokolása is ellentmondásos, mivel említi az alperesi késedelem miatt a munkaterület átadásának akadályait, ugyanakkor objektív késedelmet csak a felperesi oldalon állapított meg. **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő is több esetben nyilatkozott az épületek félkész állapotáról, mely a felperesek szerelési tevékenységét akadályozta. A próbaüzem sem kezdhető meg a felépítmények alapvető készültségi szintje nélkül. Ez a teljes gépészeti és irányítástechnika meglétét, üzempróbákat, nyomáspróbákat és 72 órás próbaüzemet jelent. Szükségesek továbbá a releváns iratok és dokumentációk megléte. A 2017. december 21-i felperesi beadványban már felhozott bizonyítékokat ismételten kérte figyelembe venni a fellebbezés, és 9 pontba szedve sorolta fel az alperes kivitelezési igazgatójának teljesítési igazolásokkal kapcsolatos nyilatkozatait, valamint a **(település 3 neve)-i** projektben a próbaüzem-indítás jegyzőkönyvét, az elektromos kivitelezők nyilatkozatait, melyek csak a gépészeti szerelések elvégzése utáni munkafázisként értelmezhetők. Kiemelték, a 2015. június 27-i felelős műszaki vezetői nyilatkozatot, mely szerint a létesítmény kivitelezési és szerelési munkálatai megtörténtek, a technológiai próbaüzem megkezdéséhez szükséges vizsgálatok elvégzésre, és dokumentálásra kerültek. A telepek a kiviteli tervek alapján a vonatkozó rendeletekkel és előírásokkal összhangban, elsőosztályú minőségben kerültek megvalósításra. Ezzel ellentétben **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő úgy nyilatkozott, hogy a próbaüzemek csak 2015. októbere során indulhattak meg.

Felperesek kifogásolták, hogy az igazságügyi szakértő az említett nyilatkozatokat formálisnak tartotta, melyek célja az alvállalkozói díjak számlázásának elősegítése volt. Felperesek értelmezhetetlennek tekintették az igazságügyi szakértő ezen álláspontját, hangsúlyozva, ha az alperesek az adott vízművet készre jelentették, ez azt jelenti, hogy a próbaüzemek megkezdhetők. Ez pedig mindenképpen feltételezi a gépészeti szerelés, a nyomáspróba, és az üzempróba sikeres megvalósítását. Az igazságügyi szakértő elfogadta, hogy két vízműtelepnél forgatási próba történt, de ez álláspontja szerint még nem jelentett próbaüzemet. Ezzel kapcsolatos felperesi álláspont az, hogy a szakmai szabályok alapján a forgatási próbához már meg kellett lennie a teljes gépészeti és villamossági szerelési munkáknak. Felperesek a továbbiakban **(szakértő 1 neve)** ezt alátámasztó perbeli nyilatkozatait külön idézték. Sérlemezték azonban, hogy a szakértő nem vette figyelembe, hogy a felperesek a későbbi próbaüzemeken azért nem vehettek részt, mivel a szerződés alperesi egyoldalú elállással történő megszüntetése, és a munkaterületekről való kizárásuk ezt nem tette lehetővé. Kérték figyelembe venni azt is, hogy saját alvállalkozóiknak 169 millió forint nagyságrendű villamos-, és gépészeti szerelési munkadíjat teljesítettek, mely ugyancsak alátámasztja a magas szintű készségi fokot.

A légtechnika pótmunkákkal kapcsolatos díjigény szakértői elutasítása sem helytálló, mivel ilyen teljesítési elem sem az árajánlatban, sem a kiviteli tervekben nem szerepelt megvalósítandó feladatként. Ezeket a munkákat a felperesek az alperesek külön kérésére végezték el. A TSZSZ is vizsgálta ezt a kérdéskört, és azt állapította meg, hogy az aktuális terveken légtechnika létesítés nem szerepelt, ez csak később, mint már megvalósított beruházás került feltüntetésre a tervekben. Utaltak a szerződésmódosítások 3/3. pontjára, mely egy pótmunka elszámolást lehetővé tesz. Hangsúlyozták, hogy a szerződések tartalma kizárólag épületeken belüli technológiai szerelések voltak, így az igazságügyi szakértő nem kérheti számon az ezen kívül eső munkák elvégzésének esetleges elmaradását. A szakvéleménnyel kapcsolatos ellentmondások miatt a felperesek az igazságügyi szakvéleményt aggályosnak, szakmailag elfogadhatatlannak minősítették fellebbezésükben.

Az alperesi felmondások jogellenességét hangsúlyozva hiányolták, hogy az alperesek nem jelezték, illetőleg nem szólították fel őket a kötbérterhes határidők betartására, az esetleges kötbérigényükről említést sem tettek. Nem figyelmeztették a felpereseket arra sem, hogy a kötbérterhes határidő eltelt. Ez arra utal, hogy az alperesi oldal elfogadta a felperesi teljesítéseket határidőn túl is, így ez a körülmény kizárja a felperesi késedelmet erre az időszakra nézve. Külön hiányolták, hogy a **(település 1 neve) -(település 2 neve)** projektcsoportnál az alperesi oldal az építési napló megnyitását meg sem kísérelte.

A továbbiakban a perben kirendelt igazságügyi szakértő álláspontjának bizonytalanságait ismertették. Kifogásolták, hogy az igazságügyi szakértő munkaterületenként nem tudta megjelölni, hogy hány napos munkaterület átadási késedelem történhetett az alperesi oldalon. Ez a bizonyítási hiányosság a kötbérterhes időszak pontos kiszámítását nem teszi lehetővé. Felperesek hangsúlyozták, még a TSZSZ aktuális bejárása idején sem volt a munkaterület teljes körű rendelkezésre bocsátható állapotban. A munkaterületek nem feleltek meg a szerződésben írtaknak egyik helyen sem. Ez cáfolja az igazságügyi szakértő - elsőfokú bíróság által is átvett - álláspontját, mely szerint lehettek késedelmek a munkaterületek átadása vonatkozásában, de a felperesek minden helyszínen a körülményekhez igazodóan a munkákat el tudták látni.

Felperesek felhívták a figyelmet arra is, hogy a felmondások alapvetően hibás teljesítésre hivatkoztak, hibalistákat is csatolt az elállást közlő alperesi fél, melyeket azonban a perben nem vizsgáltak, így az elállás megalapozottsága e tekintetben nem nyert bizonyítást. Megjegyezték, az elállásban közölt hibák nagyobb része nem a felperesi vállalat körébe tartozott, ezek kijavítása nem a felperesek kötelezettsége. Az elállást megalapozatlanná teszi az is, hogy az alperesek fel sem szólították felpereseket a felperesi érdekkörbe tartozó hibák kijavítására, hanem azonnal szerződést megszüntető nyilatkozatot közöltek.

A felperesek fellebbezésükben sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a felek 2015. január 19-i szerződésmódosítását, mely szerint a vállalkozó teljesítési határidői a munkaterület biztosítás késedelmének napszámával meghosszabbodnak. Ez egyúttal bizonyíték arra is, hogy a felek előtt kölcsönösen ismert volt az időbeli csúszás mértéke, és ennek tudatában határozták meg a módosított határidőket. Mindez az alperesek érdekkörébe tartozó projektrészek építőmesteri munkálatainak elhúzódása miatt következett be, ez tette szükségessé a szerződések módosításait. Ezt követően is további határidő eltolódások akadályozták a felperesi munkavégzést. A **(település 3 neve)-i** vízmű esetében a munkaterület átadására egyáltalán nem került sor, ezért szerepel a szakvéleményben e vízmű esetében az, hogy 0% a készségi fok. Itt valójában 2015. május 7-től lehetett a munkaterületet átvenni, az utolsó szerződésmódosítást követő időpontban. Mindez ugyancsak alperesi érdekkörbe eső késedelem volt, mely kizárja a felperesi kötelezettek késedelembe esését. A módosított befejezési határidőig hátralévő 3 hónap alatt a teljes munkát próbaüzemmel együtt már nem lehetett kivitelezni. Ennek ellenére a felperes és alvállalkozói ez időszak alatt a műszaki kivitelezést, a nyomáspróbákat, és üzemi próbákat elvégezték, és a projekteket készre jelentették. Nem vették figyelembe, hogy maga az alperes kivitelezési igazgatója is több esetben írásban elismerte, a **(település 3 neve)-i** projektekhez tartozó vízművek próbaüzemre készek voltak. Hangsúlyozták továbbá, hogy akadályközléssel azért nem élhettek, mivel csak átvett munkaterületen bekövetkező akadályok és akadályozó események alapján lehet ilyen kifogást tenni. Át nem vett munkaterületen nincs helye akadályközlésnek, mivel a vállalkozó hivatalosan nincs is jelen a munkaterületen. Felperesi oldal nem vitatta, hogy a munkaterületeken érdemi munkavégzés mindezek ellenére történt. Ezt kifejezetten az együttműködési kötelezettség körében a projektek megmentése érdekében vállalta fel a felperesi oldal, valamint a saját alvállalkozóikkal kötött szerződések is ezt tették szükségessé. Ezekkel kapcsolatban koordinációs, illetve kooperációs gyűlési jegyzőkönyvek készültek. Megjegyezték, a felek között létrejött szerződésmódosítások két fontos okból váltak szükségessé: egyrészt a munkaterület folyamatos biztosításának elmaradása, másrészt az alperesek fizetési nehézségei.

Mindezek alapján az alperesi elállások nem tekinthetők jogszerűnek, e tekintetben a törvényszék álláspontja téves. Jogszerű elállás hiányában kötbérfizetési kötelezettség nem terhelheti a felpereseket, az alperesi viszontkeresetek megalapozatlanok. Felperesi álláspont szerint a készségi fokok, valamint a munkaterület átadási késedelmek további bizonyításra szorulnak. Elsősorban a szakvélemények közötti ellentmondások tisztázandók e tárgykörökben, ezért elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése indokolt.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Az alperesi álláspont szerint az elsőfokú bíróság a perben nagy terjedelmű, alapos bizonyítást folytatott le, a tényállást kellő pontossággal állapította meg, és a bizonyítékok mérlegelése nyomán helyes jogkövetkeztetésekre jutott. **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő a TSZSZ szakvéleménnyel ellentétben teljes körű iratanyagból dolgozott, a TSZSZ szakvéleménnyel kapcsolatban **(szakértő 2 neve)** szakértő nem tudta az aggályokat eloszlatni. Személyes nyilatkozatából kitűnt, hogy ez a szakvélemény hiányos információkon alapul. Egyáltalán nem vizsgálta, hogy a felperesek munkaterület elhagyása után ki, milyen módon folytatta, és fejezte be a munkálatokat. Helytelenül a 2 hónappal későbbi szemléken tapasztaltakat vette felperesek teljesítésének alapjául. Ezzel szemben **(szakértő 1 neve)** szakértő teljes körű iratanyagból dolgozott, rendkívül nagy terjedelmű, számításokkal alátámasztott megalapozott szakvéleményt terjesztett elő, melyet szóban és írásban is kiegészített. A két szakvélemény teljesen más dokumentációs háttéren alapul, ezért összehasonlíthatatlanok. Az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte azok ütköztetését. Az elsőfokú bíróság a TSZSZ szakvélemény hiányosságainak kiküszöbölésére **(szakértő 2 neve)** elnök meghallgatásával lehetőséget biztosított, de ez nem volt eredményes, ezért vált szükségessé az új szakértő perbeli kirendelése. Az első szakvélemény ezt követően már nem szolgálhatott ítélezés

alapjául. A TSZSZ szakvélemény aggályosságának alátámasztására alperesek felhívták a figyelmet, hogy ez a szakvélemény építési naplóbejegyzésekre utal, jóllehet a felek egyező közös előadása szerint egymás viszonylatában nem vezettek építési naplót. A generál kivitelezési építési napló 2013. november 13-i munkaterület átadás-átvételeket rögzít, ezt viszont a TSZSZ nem vizsgálta. A TSZSZ a hiányos dokumentációból és a szemléken pontosan nem beazonosított technológiai berendezésekre nézve ellenőrző vizsgálatok hiányában nem tehetett volna teljes bizonyosságú megállapításokat. Az egyes beruházási helyszíneken a beruházást ellenőrző mérnök által ellenjegyzett dokumentum nem állt rendelkezésre az eltakart beépítésekről, sem nyomáspróbáról, illetve a szükséges fertőtlenítésről. **(szakértő 2 neve)** meghallgatása során maga is elismerte, hogy nincs információja arról, hogy az alperesek elállása és a helyszíni szemle között ki és milyen munkálatokat végzett. Alperesek jelezték, hogy a felperesi magatartás helytelen volt a tekintetben, hogy nem adták át az alpereseknek az engedélyeket és a dokumentációt, mert ezzel akadályozták a próbaüzem megkezdését és lefolytatását. Az eltakart munkaelemek vonatkozásában pedig építési naplóbejegyzést kellett volna tenni, melyet az ellenőrző mérnök ellenjegyez. **(szakértő 2 neve)** szakértő személyes nyilatkozata szerint a TSZSZ a készségi fokot csupán az alapján állapította meg, hogy a helyszíni szemlén a technológiát működni látta.

A TSZSZ **(szakértő 2 neve)** nyilatkozata szerint nem vizsgálta azt sem, hogy 2015. augusztus 6. napját követően az egyes munkaterületeken ki és milyen munkát végzett. Alperesi álláspont szerint nem meglepő, hogy az újonnan kirendelt szakértő, aki teljes körűen megvizsgálta a dokumentációt, gyökeresen más eredményre jutott. Egyértelművé vált az is, hogy a TSZSZ által megállapított magasabb készségi fokot a munkaterület visszavétele után az alperesek alvállalkozóinak befejező munkáival érték el. Ők már tudták a beüzemelési folyamatok elvégzését is igazolni. A felperesek ennél mindenképpen alacsonyabb készségi szinten vonultak le az elállást követően a munkahelyszínekről. Ezek alapján vált egyértelművé a per során, hogy a TSZSZ szakvélemény aggályos, az ítékezés alapjául nem szolgálhat, új szakértő kirendelése szükséges. A TSZSZ szakvélemény aggályosságát és figyelmen kívül hagyását az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásának több pontján is megfelelően részletezte, alátámasztotta. **(szakértő 1 neve)** kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményének jóval nagyobb terjedelme is azt mutatja, hogy ő végzett részletesebb, feltáró tevékenységet a teljes körű dokumentáció átvizsgálása nyomán.

Perbeli esetben a próbaüzem kérdésköre vizsgálatánál figyelembe kell venni, hogy egymásra épülő munkafolyamatokból állt a felperesi teljesítés. Ezek egy közbenső részét képezi a beüzemelési, illetve a próbaüzemeltetési szakasz, és csak ezt követheti a végleges műszaki átadás-átvétel. A gépészeti szerelés nyomán nyomáspróbát, forgatási próbát, majd üzempróbát a vállalkozónak kell végezni, és csak ezeket követheti a megrendelővel közös próbaüzem. Az üzempróba, illetve működési próba a megépült berendezés rendeltetésszerű működőképességét hivatott igazolni, ez rövidebb ideig tart, legfeljebb 1-3 napig. Ezzel szemben a próbaüzemeltetés a már beüzemelt berendezés akár több hónapon keresztül tartó üzemszerű használatát, tesztelését jelenti. Ennek során van mód a pontos beszabályozásra, üzemi paraméterek véglegesítésére. A készség ezen szintjére azonban 2015. július 30-án készült hitelesített jegyzőkönyv tanúsága szerint egyik szerződéses projekt esetében sem sikerült eljutniuk a felpereseknek. A szükséges forgatási jegyzőkönyveket, nyomáspróba jegyzőkönyvet a felperesek nem is adták át az alpereseknek, így azokat úgy kell tekinteni, mintha meg sem történtek volna. Ezt utóbb újra el kellett végeznie az alpereseknek és azok alvállalkozóinak oly módon, hogy a megrendelő ellenőr mérnöke mindezt szabályszerűen jóváhagyja. A dokumentáció nélküli készre jelentések megalapozatlanok voltak. Az alperesek mindezek alátámasztására **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő véleményén kívül idéztek a REDBLOCK Kft. előzetes bizonyítás során készített szakvéleményéből is, mely a perbeli projekteket műszaki készség szempontjából ugyancsak vizsgálta.

A munkaterület átadás időpontjára nézve alperesek kérték figyelembe venni **(tanú 2 neve)** tanúvallomását, aki megerősítette a szerződésmódosítások megtörténtét, így egyértelműen

megállapítható, hogy alperesek jogosultként nem estek késedelembe. A generál kivitelező építési naplóból kitűnik, hogy már 2015. év elején a felperesek és alvállalkozóik munkákat végeztek egyes munkaterületeken, így ezeken a helyszíneken a munkaterület átadása ténylegesen megtörtént, ezt **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő személyes meghallgatása során ugyancsak megerősítette. A próbaüzemek indításához szükséges engedélyt a beruházó, illetve megrendelő képviselőjében eljáró mérnök ellenőr jogosult megadni, azonban ehhez alapidokumentációt kellett volna számára biztosítani, többek között a mechanikai nyomás, és víztartási próba jegyzőkönyveket. Ezeket a mérnök csak 2015. október, illetve november hónapokban hagyta jóvá, mely már az alperesek által elvégzett befejező munkák időszakára esett. A projektek csak ezen időszakban kerülhettek a próbaüzem megkezdés fázisába. Alperesek megjegyezték, a próbaüzemek során az ÁNTSZ-től is jóváhagyást kell kérni, és ezt a szakhatóságot próbaüzem előtt erről tájékoztatni kell. A felperesek ezt is elmulasztották, mely körülmény ugyancsak azt jelzi, hogy próbaüzemek megkezdésére az elállás időszakában még nem volt műszaki lehetőség. Alperesek fellebbezési ellenkérelmükben a teljesítés műszaki hiányosságait is felsorolták, tételesen az egyes helyszínekre nézve, egyezően az igazságügyi szakértői vélemény megállapításaival. Álláspontjuk szerint összességében megállapítható, hogy egyik vízműnél sem jutottak el olyan készültségi fokra, hogy az előírt szabványos tesztek, mérések és üzempróbák elvégzése után megkezdhető lett volna a próbaüzemeltetés. A szegedi projekt területen a légtechnikai rendszer kiépítésére a tervek a felperesek készítették, az alperes külön nem kérte ilyen rendszer beépítését, ezt a felperes által szállított technológia tette szükségessé. Végül a fellebbezés első részében rögzített összegzést megismételve az alperesek kérték az elsőfokú ítélet helybenhagyását.

A felperesek fellebbezése **nem alapos.**

Az I. rendű alperes, mint a pályázatot nyert konzorcium tagja, és annak társcege (II. rendű alperes) a pályázati projektek megvalósításához kapcsolódóan kötöttek megrendelőként vállalkozási-szerelési szerződéseket 2013. október 30-án az I-II. rendű felperesekkel a tényállásban pontosan megjelölt tartalommal. Az 1959. évi Ptk. hatálya alá tartozó vállalkozási jogviszonyokra nézve a Ptk. 389-401. § általános, valamint a szerelési szerződés egyedi szabályait tartalmazó 407-407/A. §-ok rendelkezései az irányadók. Az egyes munkaterületeken végzendő vízellátórendszer-bővítés, illetve tisztítás technológia kiépítésekkel kapcsolatos szerelési munkák ellenértékeként a felek minden esetben fix átalányáron határozták meg a vállalkozói díjakat. A szerződések rögzítették a munkálatok kezdő időpontját és befejezésének határidejét. A 2014. június 11-i szerződésmódosítások az 5. és 6. szerződést érintve (2015.04.03. és 2015.05.15-re), továbbá a 2015. január 19-i szerződésmódosítások, az 1-4. számú szerződéseket érintve (2015.05.29., 2015.07.10-re) minden esetben módosították a műszaki átadás-átvétel időpontját. A szerződésmódosítások kiterjedtek a kötbér kötelezettségek csökkentésére is. A perbeli jogvita megítélése szempontjából lényeges tényállási körülmény, hogy a felperesek a tervezési feladatokat is felvállalták, és a szerződések minden esetben a gépészeti, szerelési munkák elvégzése után forgatási és nyomáspróbákat, továbbá 72 órás üzemi próbákat írtak elő kötelezettséggként. A felperesi vállalkozók számára csak ezek műszaki ellenőr által igazolt, sikeres teljesítése nyomán kerülhetett sor az alperesi megrendelővel közös próbaüzemek elvégzésére, melyekhez kapcsolódóan az egyes helyszíneken betanítási feladatokat is el kellett volna látnia a felperesek szakalkalmazottainak. Mindezen tevékenységek eredményes elvégzése előfeltétele volt a szerződés szerű teljesítésnek [Ptk. 396. § (1), (2) bekezdés].

Az ítélet tábla hangsúlyozza, a szerelési szerződések jellemzője, hogy a teljesítés két munkaelemből áll, egyrészt a technológiai szerelés elvégzése, másrészt a már összeszerelt technológia beüzemelése. Mindkét teljesítési elem egyaránt jelentős, a beüzemelés munkaidő igényes a próbaüzem elvégzése miatt, és adott esetben még jelentős költségekkel is járhat.

Az I. és II. rendű alperesi megrendelő 2015. augusztus 6-án az érintett hat szerződés kapcsán elállást jelentett be. Az elállás okaként valamennyi esetben közölte, a vállalkozó „a szerződésben rögzített határidőket nem tartotta be”, „a kivitelezési munkák befejezése nem történt meg”. Ezen túlmenően hibás teljesítésre is hivatkozott.

A perben nem vitatott tényállás szerint az elállás időpontjában a sikeres próbaüzemmel elvégzett átadás-átvételt, azaz 100%-os teljesítésre egyik szerződéshez kapcsolódó projekt esetében sem került sor. A felperesi oldal is 95-99%-os készültségi szintet állított a 2015. augusztus 6-i alperesi elállás időpontjára nézve. Azt, hogy a teljesítés nem volt 100%-os a felperesek részéről, alátámasztja az a tény is, hogy a munka a megrendelő felé is befejezetlen beruházásként került átadásra az alperesek részéről, és az igazságügyi szakértői szemle 2017. márciusi időpontjában még mindig volt telep, ahol próbaüzem folyt.

A 2015. augusztus 6-i időpont már valamennyi szerződés módosított határidején túli, a szerződésekben rögzített módosított határidők betartásának elmaradása tehát tényszerűen megállapítható. Az alperesi elállás hatályos közlését egyik szerződés vonatkozásában sem vonta kétségbe a felperesi oldal, a felek között az elállás jogi tartalmának megítélését illetően volt vita. Ebből következően helyesen állapította meg tényszerűen az elsőfokú bíróság, hogy az alperesek egyes szerződésekre nézve külön-külön hatályosan közölt elállásai, 2015. augusztus 6-i hatállyal a szerződések megszűnésének joghatását váltották ki [Ptk. 320. § (1) bekezdés]. Ezt a felperesek sem vonták kétségbe, ráutaló magatartásuk is arra enged következtetni, hogy a felperesi vállalkozók is megszűntnek tekintették a jogviszonyt ezáltal, hiszen az elállások közlésének időpontját követően részükről már munkavégzés nem történt, a szerződések teljesítését célzó nyilatkozattételre, tevékenységre nem került sor.

A felek között valójában az elállás jogi tartalmát illetően alakult ki vita, nevezetesen, hogy a Ptk. mely rendelkezése alapozta meg a szerződés megszüntetését. Az alperesi (megrendelői) oldal hivatkozása szerint az elállásokra a vállalkozók nem szerződésszerű magatartása, az elállásokban közölt okok adtak indokot. Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy tényszerűen nem helytálló a felperesek fellebbezési hivatkozása, mely szerint az elállásokat alperesek nem késedelemre, hanem hibás teljesítésre alapozták. Az elállások indokolásából kétséget kizáróan kitűnik, hogy minden esetben a késedelem, mint jogalap is megemlítsésként került. Az alperesi megrendelők elállásai a másik félhez intézett olyan nyilatkozatok voltak, melyben az elállás késedelemre, és érdekmúlásra alapított okát, jogcímét egyértelműen közölték azon túl, hogy a hibás teljesítés kifogásolása is megtörtént. Az alperesi oldalnak ez elegendő volt a kötelezett késedelem, mint jogcím igazolására [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) GK. 16. számú állásfoglalás]. A Ptk. 300. § (1) és (2) bekezdésére alapított elállás kötelezett szerződésszegésen alapul. A felperesi vállalkozók ezzel szemben úgy minősítették az elállást, hogy az jogszerűtlen volt, kötelezett késedelembe esés hiányában annak jogalapja hiányzott, ezért kártérítési igényt érvényesítettek.

Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy vállalkozási szerződések esetén az elállás joga a Ptk. 395. § (1) bekezdés szerinti jogcímen is megilleti a megrendelőt, tehát valójában nem az elállások jogszerű vagy jogszerűtlen voltát kellett a perben vizsgálni, mert arra a megrendelő bármely esetben jogosult, hanem azt, hogy azok milyen jogi tartalmúak, az alperesek által megjelölt jogcímen azok megalapozottak voltak-e. Az elállások jogi tartalmának meghatározása a felek közti elszámolásra lényeges kihatással van, eldönti a felperesi kárigények jogalapjának fennálltát, illetve másik esetben megalapozhatják az alperesek által érvényesíteni kívánt kötbérigényeket. Főszabály, hogy a megrendelő általános elállási jogát addig gyakorolhatja, amíg a szolgáltatás átadás-átvétele nem történik meg [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) GK. 16. számú állásfoglalás]. A perbeli esetben nem volt vitatott, hogy a felperesi vállalkozók a teljesítést nem fejezték be. Önmagában a szerelési,

kivitelezési munkák elvégzése - a szükséges próbák, illetve üzemi próbák elvégzésének igazolatlansága miatt - nem tekinthető teljes mértékű teljesítési állapotnak. A perben tény, hogy a szerződésekben foglalt módosított teljesítési határidőket (2015.07.10., 2015.05.15., 2015.08.01.) a felperesek nem tartották be, a módosított határidők eltelte nyomán tehát a Ptk. 300. § (1) bekezdés szerinti elállás joga megnyílt az alperesi megrendelők számára. A Ptk. 300. § (2) bekezdés értelmében nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdekmúlás bizonyítására, ha a jogosult az utólag teljesítésre megfelelő határidőt szabott, és az is eredménytelenül telt el. A jelen esetben az ítéletábra úgy értelmezte a felek megállapodásait, hogy a szerződésmódosítások ilyen utólagos póthatáridőket engedtek a teljesítésre felperesek számára. Ezeket a felperesek a munkaterületek készültégi szintjének, műszaki állapotának pontos ismeretében vállalták fel, lehetőségük volt valamennyi munkaterület tekintetében felmérni, hogy milyen ütemezésben tudják a saját szerelési tevékenységüket végezni. Ennek megfelelően felvállalták a póthatáridő elmulasztásának kockázatát, ennek jogkövetkezménye, hogy az elállás alperesek számára érdekmúlás igazolása nélkül alkalmazhatóvá vált. Az alperesi jogosultak - függetlenül attól, hogy a kötelezettek tehát kimentették-e késedelmüket - az érdekmúlás bizonyítása nélkül is jogszerűen gyakorolhatták elállási jogukat a Ptk. 300. § (1), (2) bekezdései alapján. A munkaterületek átadásával kapcsolatos nehézségekre vonatkozó felperesi hivatkozások nem alkalmasak a határidő meghosszabbodásának megállapítására. A vállalkozó ugyanis a kivitelezési késedelmének kimentése céljából nem hivatkozhat eredményesen olyan akadályokra, amelyek a szerződés módosítása előtt merültek fel, illetve azokra a körülményekre, amelyek ismeretében a módosított, konkrét időpontot meghatározták. A felperesek a szerződésmódosítást követő akadályoztatásra valójában már konkrét hivatkozásokat nem is tettek.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bírósággal egyezően a Ptk. 300. § (1), (2) bekezdései szerinti alperesi elállási joggyakorlás jogszerűségét állapította meg, melyet a póthatáridőt érintő kötelezetti késedelem alapozott meg. Ez független attól, hogy milyen okból következett be a késedelem, és mennyiben volt felróható a felperesi kötelezetteknek. A felróhatóság kérdése már csak a késedelmi kötbér teher alóli kimentésre szolgálhat. E körben az ítéletábra a jogi indokolás későbbi részében fejti ki álláspontját.

A szerződést megszüntető elállás jogcímének tisztázását követően a felek közötti elszámolást kellett elvégezni. A szerződésszegésre alapított elállási jog az alpereseket megillette, így a felpereseknek kárigény-érvényesítésre nem volt jogalapjuk, ez ugyanis csak a Ptk. 395. § (1) bekezdés szerinti elállási esetben lett volna érvényesíthető. E részében helytálló tehát a felperesi keresetek elutasítása.

A vállalkozási szerződéstől Ptk. 395. § (1) bekezdés szerinti elállás és a vállalkozási szerződés megszegésére alapított megrendelői elállás esetén (Ptk. 300. §) az elszámolás alapja annyiban egyező, hogy az elvégzett munkáért ellenszolgáltatás jár, az átalánydíjas szerelési-vállalkozási szerződés esetében a befejezetlen munkáért járó ellenszolgáltatást a szerződésben elvállalt teljes műszaki tartalom - az üzembe helyezéshez szükséges próbákkal - és a ténylegesen elért műszaki készültégi fok egymáshoz viszonyított arányának meghatározásával, és ennek a szerződésben kikötött átalánydíjra vetítésével kell számítani [Szegedi Ítéletábra Polgári Kollégium 1/2006. (XI.30.) kollégiumi ajánlás 4. pont]. Az átalánydíjas szerződésnél a felek közötti vita esetén szakértői bizonyítás útján kell tehát meghatározni, hogy a kivitelező a munkavégzés megszakításának időpontjáig a vállalt munkaeredmény hány százalékos készültégi fokát valósította meg, és az így meghatározott arányt kell az átalánydíjra vetíteni (BDT2006/1/7., ÍH2005/4/157.).

A felperesek keresetének részét képezte az álláspontjuk szerint elszámolatlanul maradt díjigényük érvényesítése is, ezért valóban szükséges volt a szakértői bizonyítás lefolytatása. Ennek érdekében

fordultak felperesek még a peres eljárás megindítását megelőzően teljesítés igazolási szakértői szervhez (továbbiakban: TSZSZ). A TSZSZ részéről eljáró szakértői bizottság 2015. októberében helyszíni szemléket tartott, majd pedig hat szakvéleményt adott ki, melyekben 95-99% közötti készültségi szinteket határozott meg az egyes munkaterületekre nézve. A felperes e szakvélemény alapján érvényesítette hátralékos díjigényét. A bíróság a perben a TSZSZ szakvéleményhez kapcsolódóan meghallgatta **(szakértő 2 neve)** szakértőt, aki a testület vezetője volt. A szakértői meghallgatás eredményeként arra derült fény, hogy a szakértői testület nem vizsgálta, hogy 2015. augusztus 5-e és a két hónappal későbbi, október 5-i, 6-i szemlék között milyen munkavégzések történtek, és kinek a részéről a munkaterületeken. A szakértők túlnyomórészt a felperesek által rendelkezésükre bocsátott dokumentációt használták fel, melyek az alperesi oldal, illetve a műszaki ellenőrzést végző FIDIC mérnök ellenjegyzéseit nem minden esetben tartalmazták. A szakértői nyilatkozatból kitűnik, hogy a technológia működését a szemléken érzékszervi úton észlelték, és ezt már önmagában elegendőnek tekintették a majdnem teljes szintű készültségi arány megállapításához. **(szakértő 2 neve)** meghallgatásakor előadta, „a technológia működött, víz alatt volt, zúgott, működött”.

A nyomáspróbák, forgatási próbák jegyzőkönyvei azonban ekkor sem álltak rendelkezésre, ahogyan technológiai berendezések dokumentumai sem.

A TSZSZ szakvélemény aggályosságához tartozik az is, hogy a szakértők nem vették figyelembe azt, hogy átalánydíjas vállalkozói megállapodások jöttek létre, a próbaüzemek elmaradásának költségét tételes költségkalkulációval határozták meg.

Ezzel szemben szakszerű és egyben életszerű magyarázatot ad a perbeli igazságügyi szakértő az üzemi próbák nagyobb jelentőségére nézve, hiszen olyan ivóvíz-előállításra szolgáló komplex vízműrendszerek kiépítése, fejlesztése és működtetése volt a szerződések célja, melyek az ÁNTSZ, és egyéb szakhatóságok felügyelete alá tartoznak. Mindenképpen elengedhetetlen tehát az üzemi próbák teljes körű elvégzése, és a rendszert működtető személyek szakszerű betanítása. Ezek adott esetben hosszabb időt is igénybe vehetnek, ezt a felpereseknek a határidők felvállalása során kalkulálniuk kellett volna. Az üzemi próbák célja, hogy a rendszer működésének esetleges hibáit kiszűrjék, az egyes rendszerelemek működését összehangolják. A gépészeti szerelési munkák elvégzését követően a műszaki mérnök ellenőr által igazolt forgatási próbákat, nyomáspróbákat, 72 órás üzemi próbát kellett volna alpereseknek végezni, mindezek dokumentált teljesítését követően a feleknek közös próbaüzemet kellett volna tartaniuk. Az ítéletábra hangsúlyozza, hogy a szerződések értelmében még az utóbbi tevékenység is a teljesítés része, melyet a módosított határidőkön belül kellett volna felpereseknek szolgáltatni. Ennek az összetett tevékenységnek az idő szükségletét a felperesi vállalkozóknak kellett volna pontosan kikalkulálniuk, korrekcióra még akkor is volt lehetőségük, amikor a szerződésmódosításokkor az újabb határidőkben megegyeztek alperesekkel (BDT2007/1627-II.). Hangsúlyozandó még, hogy a próbaüzem elvégzése sem jelenti önmagában a műszaki átadás-átvétel megtörténtét, mely egy ettől elkülönítendő műszaki és jogi aktus, amit építési naplóban, vagy egyedi jegyzőkönyvben kell rögzíteni. Itt jegyzi meg az ítéletábra, a szakértő ehhez még az ÁNTSZ jóváhagyását is szükségesnek tekintette. Mindezen körülményekre figyelemmel az ítéletábra, az elsőfokú bírósággal egyezően a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményét találta ítélezése alapjául elfogadható, aggálytalan szakvéleménynek, szemben a TSZSZ szakvéleményekkel.

A TSZSZ szakvélemények önmagukban már aggályosak voltak, ezért az elsőfokú bíróság azokat figyelmen kívül hagyva helyes eljárási cselekményként folytatott le a perben kirendelt szakértő útján további szakértői bizonyítást. Az ítéletábra fontosnak tartja megjegyezni, hogy az alperesek által, még a pert megelőzően kezdeményezett közjegyzői kirendelés útján, tehát előzetes bizonyítás keretében a REDBLOCK Kft. is készített szakértői véleményt, mely elsősorban a **(település 3 neve)** és környéke projektekre nézve adott százalékos készültségi szinteket, melyek 60% körüli készültségi állapotot mutatnak. A TSZSZ szakvélemény és a perben ugyancsak igazságügyi szakértői

véleménynek tekintendő REDBLOCK Kft. szakvéleményei közötti lényeges eltérések is indokoltá tették azt, hogy a bíróság újabb szakértőt rendeljen ki a perben. Ez alapján készült el **(szakértő 1 neve)** építőipari igazságügyi szakértő (valamint **/szakközreműködő neve/** épület gépészmérnök bevonat szakközreműködő) igazságügyi szakvéleménye (96. sorszám), melynek 156. sorszám alatti írásbeli kiegészítése, valamint a szakértő tárgyaláson tett szóbeli kiegészítései, mint perbeli bizonyíték egységesen értékelendő. A perbeli igazságügyi szakvélemény az egyes projektekre pontos, százalékos meghatározást adott, melyek 90% és 61% között mozognak az alábbiakban részletezettek szerint.

Az 1. számú szerződés esetén a II. és a III. számú vízmű készültségi foka 70-70% volt, az V. vízműé 77%, a **(település 1 neve) -(település 2 neve)** vízműé pedig 90%.

A 2. számú szerződés esetén a készültségi fok 70%.

A 3. számú szerződés esetén a készültségi fok a II. vízmű tekintetében 70%, míg a többi vonatkozásában 75%.

A 4. számú szerződés esetén a készültség 75%.

Az 5. számú szerződés esetén a készültség **(település 3 neve)**-n 58,6%, **(település 7 neve)**-n 63,6%, **(település 6 neve)**-n 62%, **(település 4 neve)**-n 63,3%, **(település 5 neve)**-n 66,6%, **(település 8 neve)**-n 63%, összesen 61%.

A 6. szerződés kapcsán a készültség **(település 3 neve)**-n 85,6%, **(település 7 neve)**-n 63,6%, **(település 8 neve)**-n 63,1%, **(település 4 neve)**-n 63,3%, **(település 6 neve)**-n 62,08%, kerekítve átlagosan 61%.

Az igazságügyi szakértő már teljes körű dokumentációból tárta fel a munkavégzések körülményeit, tekintve, hogy alperesi oldal is biztosította számára saját iratanyagát, és a szakértő vizsgálta a **(település 3 neve)**-i szerződéseknél a 2015. július 30-i jegyzőkönyvet is. A szakértő ezekből rekonstruálta, hogy az elállás időpontjára nézve milyen munkálatok elvégzése történt meg, egyúttal fokozottabb jelentőséget tulajdonított annak, hogy a próbaüzemek megkezdésére egyik esetben sem került sor, valamint a kifejezetten csak a felperesi teljesítési körbe tartozó forgatási, nyomáspróbák és üzemi próbák elvégzése nem volt alátámasztott, ezek elvégzésének dokumentálása vagy nem állt rendelkezésre, vagy nem volt hitelt érdemlő, hiszen legtöbb esetben a FIDIC mérnök (műszaki ellenőr) azok jegyzőkönyveit nem ellenjegyezte.

Az igazságügyi szakértő kifejtette, az átadott munkaterületek csak részben voltak alkalmasak a szerelési munkák elvégzésére, ennek ellenére a felperesek valamennyi esetben bizonyos munkákat már tudtak végezni. Felhívta a figyelmet arra is, hogy tervezési feladatokat is felperesek vállalták a szerelési munkákhoz kapcsolódóan, így ezek hiányára, vagy tervszolgáltatás miatti akadályoztatásra a felperesek nem hivatkozhatnak. Az igazságügyi szakértő az alperesi részteljesítések késedelmét tényszerűen megállapította, melyről tételes kimutatásokat közölt (alapszakvélemény 181-186. oldal), azonban ezekkel kapcsolatos felperesi tiltakozás, akadályközlés vagy a munkálatok erre alapított felfüggesztése nem bizonyított. Az igazságügyi szakértő a felperesek terhére értékelte, hogy az általuk elvégzett próbák dokumentációját nem adták át az elállást követően sem az alpereseknek, hanem azok ügyvédi letétbe kerültek. Emiatt az alpereseknek az ezekkel érintett üzemi próbákat meg kellett ismételniük, hogy azt a műszaki ellenőr elfogadja, és megfelelő dokumentáció készüljön róluk. Mindezek a körülmények tovább nehezítették alperesek számára a projektek befejezését. A szakértő lényeges felperesi mulasztásként értékelte az építési napló vezetésének elmaradását, mely dokumentálhatta volna a munkák ütemezését, és a készültségi szinteket a meghatározott időszakokra nézve. A szakértő a készültségi foknál a felek szerződésében foglalt számlázási ütemezést is figyelembe vette, azt, hogy a vállalkozói díj jelentős részét hagyták a szerelés elvégzése utáni próbaüzem lefolytatását követő időszakra. Az igazságügyi szakértő, utalva arra, hogy a felperesek a szerelési munkákat túlnyomórészt elvégezték elsősorban az üzemi próbák

elmaradása miatt a TSZSZ szakvéleményhez képest indokoltnak találta az alacsonyabb szintű készültségi fokok százalékos meghatározását. Az ítéletábra álláspontja szerint a szakértői vélemények mérlegelése alapján - egyezően az elsőfokú bírósággal - az a perbeli jogkövetkeztetés vonható le, hogy a felperesek nem igazolták, **(szakértő 1 neve)** igazságügyi szakértő szakvéleményében foglaltakhoz képest nagyobb készültségi szintek elérését az elállás időpontjában. Magasabb szintű készültségi fokot a felperesek fellebbezésében hivatkozott 1-9-ig terjedő iratok sem igazolnak. A szerelési munkák elvégzését az igazságügyi szakértő sem vonta kétségbe, a 2015. augusztus 6-i elállási időpontra pedig a hivatkozott dokumentumok a próbaüzemek elvégzését nem igazolják. Az, hogy az alperes képviselője esetlegesen próbaüzem lefolytatására alkalmasnak találta a rendszert, nem jelenti azt, hogy az ténylegesen alkalmas is volt arra. Nem igazolt, hogy a szükséges forgatási, nyomáspróba, és a 72 órás üzemi próba elvégzésre került. A próbaüzem megkezdéséhez a FIDIC mérnök engedélyére mindenképpen szükség volt, az engedélyezés azonban csak 2015. októberében történt meg. Mindezekből következően felperesek csak a perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemény százalékos készültségi szint meghatározásaihoz igazodó arányú vállalkozói díjakra lehetnek jogosultak.

Az elsőfokú bíróság a perbeli igazságügyi szakértői véleményben meghatározott százalékos készültségi szintek alapján helyes számszaki pontossággal határozta meg az egyes szerződések esetében felpereseknek járó arányos vállalkozói díjat, és a már kifizetett előlegek figyelembevételével pontosan határozta meg a még járó vállalkozói díjhátralékokat. Az egyes alpereseket ez alapján helytállóan kötelezte a felperesek javára meghatározott különbözeti vállalkozói díjak megfizetésére. Ezt az elsőfokú ítélet első három rendelkezése tartalmazza, melyet előzetesen végrehajthatónak nyilvánított a bíróság a Pp. 386/C. §-a alapján.

A felperesek pótmunkából származó igényt is érvényesítettek. Az átalánydíjas vállalkozási szerződések esetében csak olyan pótmunkák elszámolása lehetséges, melyeket a megrendelő a szerződés megkötése után pótlólag rendelt meg. Ez egyfajta szerződésmódosításnak tekintendő, mivel olyan újfajta megrendelői igényeket jelent, melyek rendszerint termódosítás formájában jelennek meg. A pótmunka elrendelése lényegében a megrendelő sajátos utasítási joga a kivitelezési szerződés körében, mely minden esetben szerződésmódosítást eredményez. Ilyen lehet a megrendelő által kezdeményezett műszaki tartalom változtatás. A légtechnikai munkák végzésére, mint pótmunkára vonatkozó felperesi hivatkozás azonban nem alapos. Az igazságügyi szakértői bizonyítás helyesen világított rá, hogy a felperesek teljesítési feladatköre volt a tervezési munkák elvégzése, ők választották meg tehát azokat a technológiai elemeket, melyeket beépítettek. A felperesek által választott technológia pedig szükségessé tette a légtechnikai szerelési munkák elvégzését is, így ezek nem az alperesi megrendelők utólagos, pótlólagosan felmerült igényére tekintettel kerültek beszerelésre. Az ilyen műszaki szükségességből felmerülő munkák nem tekinthetők pótmunkának, hanem olyan többletmunkák, amelyek még ha a tervekben nem szerepelnek és a költségvetésből is hiányoznak, átalánydíjon felül nem számolhatók el. Erre ugyanis kizárólag termódosítás vagy megrendelői kezdeményezésre történő pótmunka elvégzése adhat alapot az átalánydíjas vállalkozói szerződési konstrukció esetén [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) EBH2000/201. szám alatt közzétett elvi döntés]. Az elsőfokú bíróság tehát e tekintetben is helyes jogi álláspontot foglalt el, amikor a felperesek pótmunka díjigényét nem találta megalapozottnak.

A felperesek fellebbezésükben sérelmezték a kötbérfizetésre kötelezésüket, kérték a viszontkeresetek elutasítását. Az alperesek viszontkereset útján, felpereseknek felróható késedelemre hivatkozással kívántak a szerződésekben kikötötteknek megfelelő mértékű, a Ptk. 246. § (1) bekezdése szerinti jogalapú késedelmi kötbérigényt érvényesíteni. A késedelmes teljesítéssel összefüggő jogvitákban az objektív késedelem tényét a megrendelőnek kell kimutatnia. Az objektív

késedelmi időszak a késedelmes napok száma: a tényleges teljesítés napja vagy a munka befejezésének napja és a szerződésben meghatározott teljesítés napjának napokban meghatározott különbözete. Az objektív késedelem alóli kimentés a kivitelező bizonyítási terhe, mely során azt kell bizonyítania, hogy a késedelem mely részében nem neki felróható okból következett be [Pp. 164. § (1) bekezdés]. Ilyen vita esetén elsősorban a műszaki szakértő, a kivitelezés eredményeit tükröző építési napló, és egyéb dokumentáció alapján véleményezi abból a szempontból, hogy mely okból merültek fel a kivitelező érdekkörén kívüli, illetve a kivitelező érdekkörébe eső késedelmek. A tényszerűen bekövetkező objektív késedelem időtartamából kell levonni azt az időszakot, amely egyes kimentő, akadályozó körülmények miatt merültek fel. Napra pontosan kell meghatározni, hogy az objektív késedelem teljes időtartamához képest milyen időszakra fogadható el a kimentés.

A perbeli esetben a felperesek megrendelői (jogosulti) késedelemre, munkaterület át nem adására hivatkoztak. A munkaterület át nem adását, illetve annak késedelmét az azt állító felpereseknek kellett igazolni. Erre legalkalmasabb az építési napló lett volna, a felperesek építési naplóvezetési kötelezettségüknek azonban nem tettek eleget. A perben másodfokú tárgyaláson a felperesek törvényes képviselői maguk is elismerték, hogy a szerződések részét képező „FIDIC általános szerződési szabályok” között szerepel az építési naplóvezetési kötelezettség. Emellett az építési napló vezetését a vállalkozó számára a perbeli időszakban hatályos 191/2009. (IX.15.) Korm.rendelet (Korm.rendelet) 24. § (1) bekezdése is előírta, tekintettel arra, hogy a közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó építőipari kivitelezés történt. A Korm.rendelet 24-27/B. §-ai igen részletesen, a rendelet melléklete szerinti tartalommal és formában e-főnapló és e-alnapló vezetését írja elő. Felperesi hivatkozás szerint az építési napló megnyitására azért nem került sor, mert formális, szabályszerű munkaterület átadás-átvétel nem történt, azt az alperesek elmulasztották. A munkaterület-átadás késedelmével kapcsolatban a felperesek egyéb akadályközlő levélre sem hivatkoztak. Ezen túlmenően a felperesek sem vitatták és a szakértői bizonyítás eredményeként is tényszerűen megállapítható, hogy saját szakembereik, illetve alvállalkozóik valamennyi munkaterületen végeztek munkákat annak ellenére, hogy a kivitelezésre alkalmas munkaterületet szabályszerűen, jegyzőkönyvben rögzített módon nem vették át az alperesi megrendelőktől.

Kétségtelen, hogy a munkaterület átadása a Ptk. 393. § alapján megrendelő kötelezettségi körébe tartozik, a munkaterület átadási késedelem a kivitelező befejezési késedelmé alóli kimentési ok lehet. Ugyanakkor a bírói gyakorlat elvárása, hogy a kivitelező csak olyan részben és mértékben tagadhatja meg a munka megkezdését, amilyen mértékben a munkaterület adott részének állapota ténylegesen megakadályozza a kivitelezést. Lehetséges ugyanis, hogy bizonyos munkaterület-részekben a munkák megkezdhetők, ha pedig a munkát a vállalkozó megkezdi, formális átadás-átvételi eljárás nélkül is megtörténik a munkaterület átvétele. Innentől kezdve pedig a vállalkozó feladata a megrendelő felé az esetleges akadályok létének, és közlésének igazolása, melyre ugyancsak elsősorban az építési napló szolgálhat perbeli bizonyítékkul.

A kivitelezés folyamatában felmerülő akadályozó körülmények miatt a felek utóbb a befejezési határidőt módosították, a vállalkozók azonban a módosított teljesítési határidők betartását is elmulasztották. A kimentés érdekében ezért már csak olyan kimentő akadályozó körülményekre hivatkozhatnak, amelyek a szerződésmódosítás időpontja után merültek fel. A korábbi akadályokra, így a munkaterület átvételi nehézségekre kimentési okként már nem lehet hivatkozni, hiszen ezt a határidő-módosítás során a feleknek értelemszerűen figyelembe kellett venniük (BDT2007/1627/II. szám alatti eseti döntés). Másrésztől amennyiben a kivitelező a megrendelő közbenső intézkedéssel kapcsolatos késedelmé ellenére megkezdi a munkavégzést, ezt saját kockázatára teszi (BDT2008/1747. szám alatt közzétett eseti döntés). A jogszerű és helyes eljárás a felperesi oldal részéről az lett volna, hogy amíg az adott munkaterület munkavégzésre még teljesen alkalmatlan, úgy dokumentált akadályközléssel élnek, vagy ha a munkaterületen a tényleges munkamegkezdést követően jelentkeznek akadályozó körülmények (mint az alperes fizetési

késedelme), úgy az ezzel kapcsolatos - ugyancsak hitelt érdemlően - dokumentált sikertelen egyeztetés esetén felfüggesztik a tevékenységet, erre a szerződések alapján felpereseknek joguk volt. Megjegyzendő, hogy a kooperációs jegyzőkönyvek felvételétől való távolmaradás nem tekinthető munkavégzés felfüggesztésnek, sem pedig hatályos akadályközlésnek. A felperesek ezzel kapcsolatos passzív magatartása semmiképpen sem eredményezhet kimentést. A felperesek azzal, hogy nem vezettek építési naplót, elestek annak lehetőségétől, hogy utólag hitelt érdemlően bizonyítsák a teljesítési időszakban őket akadályozó körülményeket. A kivitelezés menetét részleteiben tükröző, szabályszerűen vezetett építési napló bejegyzései a bírói gyakorlat szerint az ellenkező bizonyításig azt tanúsították volna, hogy a kivitelezés a bejegyzéseknek megfelelően folyt le (BDT2000/248. szám alatt közzétett eseti döntés). Hangsúlyozandó, hogy az építési naplóvezetés felperesi kötelezettség lett volna, ennek hiányában felperesek saját magukat fosztották meg a kimentési okok bizonyításának lehetőségétől, ennek perbeli jogkövetkezménye, hogy mulasztásuk jogkövetkezményeit viselniük kell. A késedelem jogkövetkezményei alóli kimentés bizonyítottsága hiányában az elállás időpontjáig terjedő késedelmi időszakra kötbérterhes felróható felperesi késedelem állapítható meg. Az alperesi megrendelők késedelmi kötbér követelése az elállás nyomán bekövetkezett munkaterület visszavétel időpontjáig, tehát az elállásig terjedően lehet megalapozott [Legfelsőbb Bíróság (Kúria) BH1993/315. szám alatt közzétett eseti döntés].

A késedelmes teljesítésre alapított elállások miatt a munkaterület megrendelők részéről történő átvételekor a megrendelők késedelmi kötbérigénye nem szűnt meg azáltal, ha késedelmi kötbérigényt kifejezetten nem közölték az elálláskor. A késedelemre alapított elállások ténye alátámasztja, hogy a késedelem jogkövetkezményeit, abból eredő igényeit az I-II. rendű alperes érvényesíteni kívánta, ezért joglemondásként nem értelmezhető, hogy kötbérigényüket az elálláskor nem közölték.

Az elsőfokú bíróság e bírói gyakorlatnak megfelelően végezte el a kötbérszámítást az igazságügyi szakértő által napi pontossággal meghatározott késedelmi időszakokra nézve (elsőfokú ítélet 17. oldal), míg egyes esetekben a kötbér maximumot felső határként alkalmazva határozta meg számszakilag helytálló pontossággal az egyes felpereseket a meghatározott alperesek irányában szerződésenként terhelő késedelmi kötbérfizetési kötelezettségeket.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság helyes indokokkal ellátott, számszakilag is pontos elszámolás-levezetést tartalmazó, a szakértői bizonyítás mérlegelését helyes jogi indokolással ellátott ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésre történt hivatkozással helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban eredménytelenül fellebbező felperesek a fellebbezési pertárgyértékekhez igazodóan kötelesek az egyes alperesek részére a velük szemben előterjesztett fellebbezések pertárgyértékeihez igazodó másodfokú eljárási költségek megtérítésére. Az ügyvédi munkadíjak összegét az ítélet tábla a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b), c) pontjai, valamint az (5) és (6) bekezdés alkalmazásával állapította meg.

Szeged, 2018. október 4.

|                                    |                    |                  |
|------------------------------------|--------------------|------------------|
| Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó s.k. | Dobler László s.k. | Béri András s.k. |
| a tanács elnöke                    | előadó bíró        | táblabíró        |